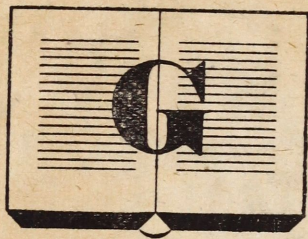
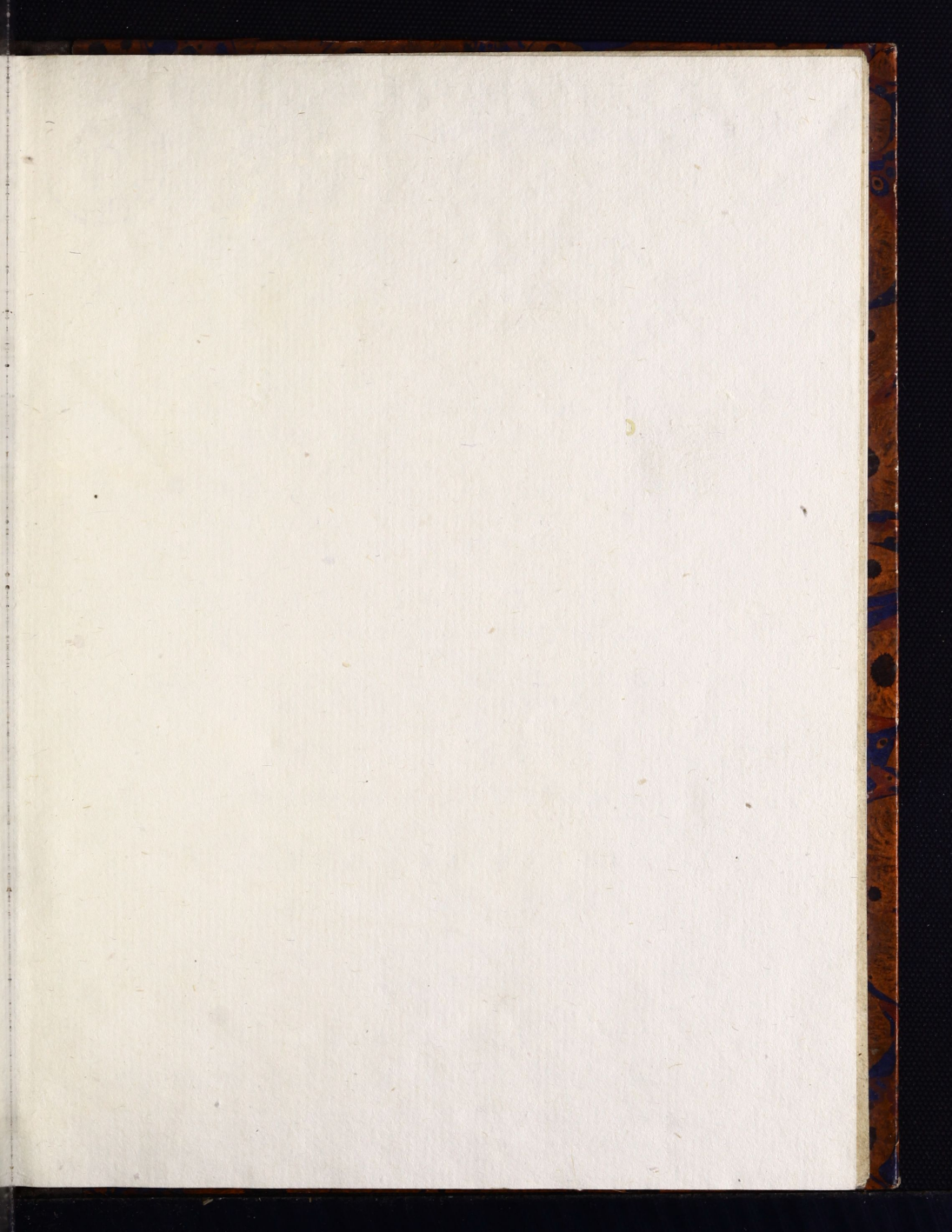

1/2 200.—

RM 1. 80 848

Kw. 300-

Inches

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

Centimetres

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue

Cyan

Green

Yellow

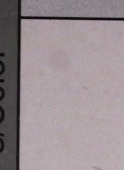
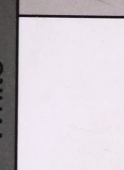
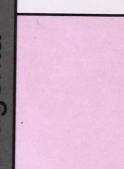
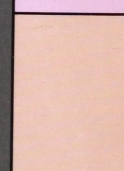
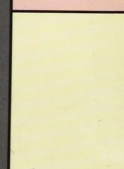
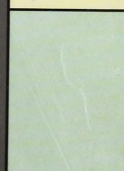
Red

Magenta

White

3/Color

Black

ERDELY S' EGESZ MAGYAR NÉP
egymás után tsak hamar hamar érkezett
HARMAS JAJJA
S' SIRALMA.

Mellyel e' KET keferedett HAZAT, amaz halhatatlan emlekezetű
HAROM FEJEDELMI EMBEREKNEK,
néhai

NAGY RAKOCI GYÖRGYNEK,
Erdély Országának Fejedelmének, Magyar Ország fok Részeinek Urá-
nak, és Székelyek Ispánnyanak, 1649-ben, az Ellő Honak
vagy Januariusnak 10-dik napján;

Es az után tsak hamar, az ő Nága igen nagy reménységű kedves Fiának,
kiben az egész igaz Magyar Haza fiak meg-nyugod-
tak, és igen meg-vidultak vala,

néhai
RAKOCI SIGMONDNAK,
1652-ben, a' Negyedik Honak vagy Aprilisnek
28-dik napján.

Honok-feleste az előt 1648-ben, Harmadik Hónak, vagy Martiusnak 29-dik
napján, ritka példájú, kegyes és istenfélő
néhai öreg

GROF BETLEN ISTVÁNNAK,

Gyula-Fejérvári mulando Friis Házoktól, a' Sirban
meg-indításkor

SIRATTA S' SIRATTATTA

MEDGYESI PÁL.

Nagyvári T. O. P. Hivand

V A R A D O N,

Nyomtattatott SZENCI ABRAHAM által, M. D. LIII.

Kv. 300-

ERDELY S' EGESZ MAGYAR NÉP
egymás után tsak hamar hamar érkezett
HARMAS JAJJA
S' SIRALMA.

Mellyel e'KET keferedett HAZAT, amaz halhatatlan emlekezetű
HAROM FEJEDELMI EMBEREKNEK,
néhai

NAGY RAKOCI GYÖRGYNEK,
Erdély Országának Fejedelmének, Magyar Ország fok Részeinek Urá-
nak, és Székelyek Ispánnyának, 1649-ben, az Ellő Honak
vagy Januariusnak 10-dik napján;

Es az után tsak hamar, az ő Nága igen nagy reménységű kedves Fiának,
kiben az egész igaz Magyar Haza fiak meg-nyugod-
tak, és igen meg-vidultak vala,
néhai

RÁKOCI SIGMONDNAK,
1652-ben, a' Negyedik Honak vagy Aprilisnek
28-dik napján.

Ezenk-felotte az előtt 1648-ben, Harmadik Honak, vagy Martiusnak 29-dik
napján, ritka példájú, kegyes és istenfélő
néhai öreg

GROF BETLEN ISTVÁNNAK,

Gyula-Fejérvári mulando Fris Házoktul, a' Sirban
meg-indításokkor

SIRATTA S' SIRATTATTA

MEDGYESI PÁL.

Nagyvári F.O.P. István

V A R A D O N,

Nyomtatattott SZENCI ABRAHAM által, M. D. LIII.

RECEIVED
JAN 1 1888
HARRIS

THE
OFFICE OF THE
SHERIFF
OF THE COUNTY OF
HARRIS
HAS BEEN
ORDERED
TO
RECEIVE
THE
FOLLOWING
MONEY
FOR
THE
USE OF
THE
COUNTY OF
HARRIS
TO WIT
THE
SUM OF
ONE
HUNDRED
AND
FIFTY
DOLLARS
FOR
THE
PURCHASE
OF
LAND
FOR
THE
USE OF
THE
COUNTY OF
HARRIS
TO WIT
THE
SUM OF
ONE
HUNDRED
AND
FIFTY
DOLLARS
FOR
THE
PURCHASE
OF
LAND
FOR
THE
USE OF
THE
COUNTY OF
HARRIS

THE
OFFICE OF THE
SHERIFF
OF THE COUNTY OF
HARRIS
HAS BEEN
ORDERED
TO
RECEIVE
THE
FOLLOWING
MONEY
FOR
THE
USE OF
THE
COUNTY OF
HARRIS
TO WIT
THE
SUM OF
ONE
HUNDRED
AND
FIFTY
DOLLARS
FOR
THE
PURCHASE
OF
LAND
FOR
THE
USE OF
THE
COUNTY OF
HARRIS
TO WIT
THE
SUM OF
ONE
HUNDRED
AND
FIFTY
DOLLARS
FOR
THE
PURCHASE
OF
LAND
FOR
THE
USE OF
THE
COUNTY OF
HARRIS

THE
OFFICE OF THE
SHERIFF
OF THE COUNTY OF
HARRIS
HAS BEEN
ORDERED
TO
RECEIVE
THE
FOLLOWING
MONEY
FOR
THE
USE OF
THE
COUNTY OF
HARRIS
TO WIT
THE
SUM OF
ONE
HUNDRED
AND
FIFTY
DOLLARS
FOR
THE
PURCHASE
OF
LAND
FOR
THE
USE OF
THE
COUNTY OF
HARRIS
TO WIT
THE
SUM OF
ONE
HUNDRED
AND
FIFTY
DOLLARS
FOR
THE
PURCHASE
OF
LAND
FOR
THE
USE OF
THE
COUNTY OF
HARRIS

Fényes és Méltóságos Fejedelemnek,

RAKOCI GYÖRGY NEK,

Erdély Országának Fejedelmének, Magyar-ország Részceinek Urá-
nak, és Székelyek Híjánnyának, &c. Nekem kegyelmes
Uramnak.

*Kegyelemben, és minden lelki ajándékokban, kíváltképpen az Isteni igazsághoz,
eleitől fogván való buzgóságában bővölködést kívánok Istentől,
és az Ur Jესus Christustól.*

Az a helyet, mellyen Jőseph, az ő atyának testével temetői indultában meg-állapodot vala, (mellyet *Arád* iszrágiának nevez a' Sz. Lélek,) annak a' földnek lakosai *Abel Múzeumnak*, az az, *Egyiptus Siralmának* nevezé, azért, mert ott Jőseph s' az ő atyái, és az egész véle lévő nagy sokaság, melly *Egyiptusból* a' testtel kéfé:őben ki-jőtt vala, felelték, hogy és keferes sirással siratták, a' szent Pátriarchát Jácobot hered egész napig. Nekünk is, KEGYELMES URAM, *Gyula Fejér-Várat*, a' Nágod Fejedelmi Székének helyét, a' bölts itilettű isten, MACYAROK SIRALMAVA tötte vala, az el-múlt 1648. 1652. elszündökben: a' mellyekben két igen szűkűléges el-esett édes Oszlopinkat, b. e. Kegyelmes Urunkat, Fényesűléges RAKOCI GYÖRGYÖT, Nágod szerelmes Atyát, és halhatatlan emlékeztű édes Öcsét RAKOCI SIGMONDOT, kikhez méltan adhatyuk a' harmadikat, istenfűld, kegyes életű, meg-élemeder Öreg GROS BETLEN ISTVANT, nagy keferűléggel siratók, jászatók. Mellyhez képest-is nevezem én, e' *Három Predikációimat*, ERDELY S' MAGYAR NÉP HARMAS JAJJANAK SIRALMANAK. Nem szűkűlégt ezt ennekem egytsepnyre-is mutogatnom, mert az idő és az állapotok magokkal hordozzák ennek bizonyfűgát, s' ha igen akarók-is nem hadgyák feledékenysűgben menni nálunk, annyival-is inkább idvezűlt RAKOCI SIGMOND Uram ő Nága részérűl. Nem tselekedhetem, hogy én ezt, mind alázatos háladarűságból, s' mind kíváltképpen a' sok felé terjedhetű s' szolgálható hasznokért, a' menyire irás által leher, örűk emlékeztetben ne hadnám. Nágod méltűságtos nevének teczter, más mindenek felet ajánlanom: 1. Magára Nágodra tekintve, kit isten hasonló Fejedelmi méltűságtban helyhezteretű, s' még pengig ezek helyében. Nágod-is *procurata* tette nagyob részűnt ez *Utolso Iszűtefűgeket*. 2. E' Christűsban ki-múlt nagy MELTSAGOKRA nézve-is. Mert ki volt idvezűlt Kéglű Urunk, s' Fejedelműnk, Fényes RAKOCI GYÖRGY Nágod szerelmes édes Atya, ki Nágodat mind nemzette, s' mind istenessen, idveffűgeffen és fényessen nevelte: szűntén a' Fejedelmi méltűságtig; melyben-is bűta igaz *Successorul*. A' meg-sirathatatlan méltűságtos RAKOCI SIGMOND pengig, Nágodnak kívánatos edgyetlen egy Test-vér Ötse, kivel egy sűn kenyéren nevedet, egy gondvűfelés, szűrgaimatűságt, egytanás, egy igazgatás alatt, azon egy reménűlégre. Mellyhez képest nem csak illendű, hanem ugyan szűkű-

séges is volt, külföldben nem tselekednem, hanem ha igenképtelenül akartam volna tselekedni. 3. Magamra nézve is, ki méltatlanságomban, immár ugyan alkalmas időről, tízennégy, tizenöt esztendőről fogva Nágrok Lelki szolgálatyában vagyok foglaltos: Kikhez is Isten után leg nagyobb buzgósággal forrok, és élő emberek között leg felttyebb- való kötelességemet elmérem s' valloim. Lássa olly kegyelmességgel Nágod, a' minéművel halgatta, midőn élő nyelvel prédikálnám ezeket: és az én igaz, s' szín nélkül való alázatos indulatomat Nágrokhoz, méltoztatásék esmérni Nágod.

Kegyelmes Uram, Nágod enyhítette-meg nekünk e' JAJJAINKAT; s' ez után is a' S I R A L M A K A T, a' könnyhullarásokat. Nágod törölheti-el, meg-keseredett Nemzetünknek szeméről: Mindenek felett e' Christusbán el-költözött Szerelmes L E L K E I N E K, minden féle joizágos tselekedeteknek, kiváltképpen Istenhez való buzgoságos szereteteknek, virágoz kegyes voltoknak, és minden jo példájoknak fegyhetlen követésével. Mellyre a' jo Isten, külföld belső minden szűkítes jo eszközök, utak és modok által segélje reá-is Nágodat. Es jövőendőben Nágodban-is, a' Nágod kedves M A R A D E K I N A K, nevezet szerént, mostani Szerelmes F I A N A K, Méltóságos R A K O C I F E R E N C Z N E K, (kinék, Nágod jövőendő Successorául választatását, s' abban már meg-is erőssítetél, meg-engedte a' nagyirgalmu Ur Isten Nágodnak, s' minékünk is szívbeli nagy örömmünkre érhetünk) adja élőven szemlélniek, s' követő például szüntelen előtők viselniek. Amen! Amen! Sáros Patakon, az Első Hónak 25-dik napján, 1653-ben.

Nágodnak alázatos igaz hűségű Szolgája's' Hivő,

M E D G Y E S I P A L,

E R D E L Y

ERDELY S' EGESZ MAGYAR NÉP,

egymás után csak hamar hamar érkezett

HARMAS JAJJA S' SIRALMA.

E L S Ő P R E D I K Á C I O.

Melly tétetett az Első holnapnak Januariusnak 10-dik nap. 1649-bé Fejérvárat, a' néhai Fényes Fejedelmnek, NAGY RAKOCI GYÖRGY-
NEK, Erdély Országának Fejedelmének, Magyar Ország jó Rézseinek Urá-
nak, és Székelyek Ispánnának, Teste felett, ki el-nyugott az Urban Fejérvá-
rat 11 8bris, 1648-ben, Elerének 55 dik, Fejedelemségének pedig 18-dik
esztendejében; el-temetetett ugyan Fejérvárat, az Öreg Templumban, 10dik
Januarii, 1649-ben.

K E Z D Ő D E S.

Zomorúságos utolsó szolgálatomat, Idvezült-
KEGYELMES URAMNAK el-hervadt hideg
tetemi felett (mellyet oh hogy érének illy ha-
mar!) siralmanné vagy vigasztaláson kezdjem,
MELTOSÁGOS HALGATO GYŰLEKEZET,
sokat hántam vetettem elmémben, s' még most-
is alig tudom, mellyiket válasszam. Vigasztalás-
Péld. 314
6e

lásra hajlanék inkább, tudván hogy az Istennek lelke-is vigasztalás-
nak borát parantsol adni a' keferűséggel illetteknek; csak hogy félhetek
hogy ugy ne járjak, mint a' vigyázatlan Orvosok, kik a' betegsé-
nek minden állapotit meg nem értvén, s' a' beteg testet a' tisztuláshoz
eleve el nem készítvén, orvosságot adnak hamarjában bé: s' meg
esik az nem egyszer, hogy a' nyavalyás beteg, nem meg-könyebé-
tik, hanem kétszerte nagyobb beteglegben ejtik. En-is először jó
fundamentumot nem vetvén, né ralám vigasztalni akarván (a' kez-
detben lehetne ugyan valami) de mikor az enyhülés leg szükségese-
sebb lenne, ugy mint a' végben, a'kor egyeledhetnénk leg nagyobb
keferűségben. A' szomorétástul-is pedig idegen vagyok, mert szomorú-
A s

sághoz

Jágboz szomorúságot adni, kegyetlenségnek alétom. Közép utat kellene
 azért tartanom: elegendő a bánatos és a *tsontokat* láthatolan meg-érvő
 meg-émészto keferűségnek nyilaival oh nagy Isten! ugyan által szeg-
 ződött szegény sziveket is vigasztalásnak olajával kellene enyhete-
 nem: azokat is, leiknek illy meg betsűlhetetlenkaron fejek sem fáj,
 méltos bizonyal igen méltó siralmunk bőféges okainak szem elei-
 ben adásával, ha meg nem szomoréthatnom, avagy csak gondolko-
 dóban jutatnom. Mert valahová gondolkodtál, szegény ERDELY,
 s színtén el-fogyandó marokni M A G Y A R N E P, de valóban csak si-
 ralmas napot virrasztja az igaz ítéletű Isten read! Egytsephyre se
 tsudáljuk, mikor Dávidnak s' az ő Népének ama *Tzikkági* nagy si-
 ralmodat olvassuk; melly olly nagy volt (azt mondja a' Sz.Lélek,) *hogy*
immár nem vala erejek a' sirásra, mert míg az Philisteusok multo-
 rájokra járanak, az átkozott Amalekiták meg-űtek orthon Városo-
 kat, és azt fel-égetvén, Felefégeket, gyermekjeket s' mindeneket egy
 labig rablagra vivék. Tenéked, keferű változások alatt nyegő nyo-
 morult Haza, talám nem-is fontolod, *Fejed ékes koronája eset el; sőt a'*
ki-fáját, édes fejed vala a' vagyon oda! Hogy Dávid az Israel Királ-
 lyának Saulnak, a' harczon el-eséset meg-érté, nem vala ugyan el-
 rejtve tőle, hogy Iste azt a' Királyt meg-vertette, s' neki-is halálos gyű-
 lölöje volt az mindenkor; még-is keferű zokogással mint meg-sira-
 tá, s' az egész Israellel-is mint meg-sirattatá meg-vagyon erről a' siral-
 mas ének mind ez napig: *Oh Israelnek ékesége* (ugy mond:) *a' te ma-*
gas helyeiden a' le-vágattattak: miképpen hullottanak el az erősek! *Meg ne*
mondjátok Gathban, ne örüllyenek a' Philisteusoknak leányi: mert ott há-
 nyattatott el az erőseknek paissok. Saul és Jonathán szerelme-resek az ha-
 lálban *in nem választattak el egymástul!* Israelnek leányi, *sirjatok a' Saulon,*
ki titeket selyem ruhával ruház vala! Mert tudta azt a' Dávid, melly
 szomorú állapotokat szoktak a' nagy embereknek halálok által valo
 változások magokkal hozni. Melly nagy reménységgel jöve által
 Josuea' néppel a' sok sanyaru bujdosásból Canaán földére: jól-is
 kezdet vala egy elsőben az állapot nekik szolgálni; de nagy hamar
 mint el-fordula szerentséjek, mert vétkezének Isten ellen: meg ve-
 rék hadjokat s' nagy szégnyen el-futatták. Akkor ijedet vala
 meg az Orofzlán szivó Herczeg Josue olly igen, hogy aligtudna I-
 sten

1. Sam.

30.4.

Siral. 5.

v. 16.

2 Sam.

1. 19.

Jof. 4. 5.

6. 7.

ELSŐ PREDIKACIO.

Istenelőt szollani-is: Ah ah Uram Jehovah mit mondjak, hogy ez esék rajtunk! Bátorfaggal fel-vehetjük mi ezeket a' szókat, reménten de igaz érdemünk Izerént rajtunk esett nagy keserűségünkben: Ah ah Uram Jehova mi mondjunk! Sok keserves felelminkben e' te Szolgádnak szerentsés kalauzdodása után által hozál, mikor már csak örülnünk s' nyugodnunk kellene, jaj im mi esék rajtunk! A' felelmes állapotoknak süts hévsege ellen minket bé-fedező zöldellő borostyán Sátorunkat el-vonád, jó nagy isten fejünk felül!

De im ezentúl el-felelkezem fel-tőt czélomrol: meg-szakasz-tom beszédemet. Vegyünk előben az Istennek elő igéjéből fundamentumot, s' az után szoljunk bár.

Oh igazságos, oh bölts és szabados te lekedetű nagy Ur, nekünk a' Christusban szerelmes és Atyánk; kegyelmezz-meg a' te népednek mert vétkezünk te ellened. Ulessd-meg a' te jó Lelkeddel lelkeinket, hogy a' te kezdednek szomorui illerési alatt, vakmerőségben se esünk, semmire avagy csak hitványra tartván az úrészt: el se tsüggedjünk felettebb, mintha idegen dolog eset volna rajtunk. Hanem mind a' földig magunkat meg-alázván, tenéked igazságos, magunknak orcsa pirúlást tulajdonítsunk. Azonban a' rajtunk esett nagy keserűség alatt is szívet s' reménységet vehetünk, a' te irgalmas meg-segítéssed, s' a' rajtunk lévő nehéz próbának, idejében örömmel elegendése edesítésé felől. A' melly végre, áld meg Uram mostan-ú szent Isgednek szolgáltatását: Legyen az mi bennünk életnek illa'ja, életre! Amen!

A' FELVÖTT IGEK.

Sidok XIRészéből.

32 diki v. Es mit szollok többet? mere nem volna elég az idő hozzáfja, ha szólnék Gedémrol, Barakrol, Samsonrol, Jephtheröl, Dávidrol, samuehol, és a' Prophetakrol.

33 Kik hitének általa Országokat meg-öröztének, igazságos te lekedtenek, az igérezeket el-várték orszáloknak szájakat bé dugták.

34 a' tűznek erejér meg-oltották, fegyvernek éltől meg-menekedtek erőtelenségből meg-erősöttek, hatalmasak lőttek a' hadban, az idegeneknek táborokat el-futamrazták.

35 Az Afészonyi állatok fel-sámadásnak általa, az ő halotjokat meg-nyertek.

Három

Három derék dolgokat foglal az Apostol summa szerént, ez Tizeneggyedik hoszlú *Caputban*. 1. A' Hitet magyarázza; 2. Meg-erőssíti; 3. Sok példával világosítja. A' Peldákat 3 Rendben állítja: az 1-ben a' Viz-örön előtt való Atyákét; a' 2-ban az után való két Mosefig; a' 3-ban a' Mosestől fogva való két; a' Birákig; a' 4-ben a' Biráktul fogva való két mind a' Macabaeusokig bé-rekelte. A' fel-vőtt Igékbéliek e' 4-dik rendre tartoznak; mellyben egy részent örvendetes példák, más részent pedig igenszomorúak és szörnyek foglaltatnak: az én Textusomban az örvendetek vannak. Alkalmatossága ez Tanétásának, a' felső 10-dik részben a' 19-dik versben való *intése*, holott a' hitben való alhatatosságra inté az Apostol a' Sidó keresztyéneket. *Vége* avagy *Czélja*, hogy értsék a' Sidók, hogy a' hitről való tudomány nem új, hanem közönséges, melly világ kezdetől fogva tudokra volt minden szent Atyáknak, s' meg is tartottak azt; mint a' melly által tczetennek Istennek, s' igazultának meg ő előtt. Mellyhez képest ők is (a' Sidók) ugy lehetnek csak az Atyáknak igaz tulajdon Fiai maradéki, ha azok hitnek követői léendének.

Kettőre kell legfőképpen ez Igékben vigyáznunk.

Elsőben, arra a' *modra* avagy *formára*, mellyet tart az Apostol, a' Peldáknak Harmadik Rendéből a' Negyedikre való által menetelbe.

Másodszor, Az Elő számlált *példákra*. Mellyekben ezekre tartó számot: 1. a' *Személyekre*, 2. azoknak *tselekedetekre*, 3. *tselekedeteknek eszközére*, melly által tselekedtenek, melly a' *Hitek* volt.

Es mit szollak többet? mert nem volna elég az idő hozzája. Itt méggyen által az Apostol a' Peldáknak negyedik rendére, de nem a' szerént mint e' kédig, hanem más új formán; az az, nem egymás után már, egyikét elsőben, s' azt el-végezvén, megint a' másikat; hanem csak egynehány kiváltképpen valokat *egy tsomóban*. Azert hogy 1. időből hozzá, meg ne fogyatkozzék, mint ezt nyilván ki-is mondja, *mere nem volna elég az idő hozzá*. 2. hogy beszéde feletébb sokra ne terjedjen. 3. hogy azon egy formán való szó járás unadalmat ne szerezzen. E' Helynek vagy Czikkelynek Tanulágát tudva hívogom el, felvén én-is hogy időből meg ne fogyatkozzam; a' mi a' Peldákat illeti, arról már így szoll:

Ha szoll

(per
a' modra-
tára)

Ha szólnék Gedeonról, Barachról, Sámsonról, Jephthéről, &c. Három rendbeli személyeknek példajokat hozza bé: Birákat, Királyokat, Prophetákat; Négy Birakat emle, nem tartván számot az idő szerent való rendre, a mikor citenek, ki előbb s ki utolb. Ezek pedig azok: Gideon, Barach, Sámson, Jephthe. A Királyok között, tsak Dávidot nevezi meg; a Propheták között pedig, Samuelt, kit a Birák között is számlálhatni: a többiről tsak közönfeggel réven emlekezetet. Holot azt vegyük észünkben, hogy ezek alatt, a többit is közönfeggel ott érti, tsak hogy már az időből is ki fogyna, ha azokat főről fokra elő számlálná.

A mi ezeknek Tselekedeteket illeti, azokban szám szerint Tízet számlál elő.

Első, Országokat győzzenek.) Ezt tselekedték, Josue, a Birák, és Dávid; kik a Cananæusoknak, Philistæusoknak, Idumæusoknak, Hammonitáknak, Moabitáknak országokat meg-birák; s többek.

Második, Igazságot tselekedzenek.) mind két felet tudnia illik, 1. közönfeggessen akar kik közzé valót, 2. kiváltképpen hadi állapotokban valót; kinek kinek az övét mind két karban meg adván s adaván. Dávidról s Salamonról mondatik ez leg nevezetesebb. A mi Dávidot illeti, minémű nagy igazságot tselekedék ő a pusztában a Nábál marháival; Saullal, kit két úttal is Isten kezében adott valának, s még sem ölé-meg s meg-ölni sem engedé. Salamon is melly jeles igazságot szolgáltatara két tífátátalan aszszoni állatoknak, kik a meg-nyomott gyermek felet versengenek vala, s többek.

Harmadik, Az ígéretek el-vőtték.) Mit mond? az ígéretek el-vőtték úgy-mond! hogy-hogy? mert egy kevelsel alább, úgy tecczik ellenkezőt monda a 49 vsben: Es mind ezek az ígérést nem vették el? Felel. más az az ígér, mellyen a Christustestben el-jövelele érteik; a mások ezek a mi Textusunk ígér, mellyek nem ígér, hanem ígér, leg először is ama közönfeggések a meg-ígért földről, az után kiváltképpen valok, bizonyos győzödelmek, és jó kimenetek felől; minémű a Dávidé, ki az Israel Királyságát és az országot, valamint Isten neki meg-ígér, el nyere; nem álván ellenben ama teméntelen fok nehézségek, noha néha úgy meg-rántorgatták azok az ő hitit, hogy volt olly idő, a mikor habozala közben azt vélte,

21. Sam.

25. 15.

16. 6.

u.

bi. Sam.

34. 4.

6. v.

és az 26.

v. az 7.

és több v.

c. Kir. 1.

K. 3. 27.

ELSŐ PREDICATIO.

- d Bir. 14. 7. Samuel felől, hogy hazudot néki, Solt. 116. 11. v. s' többek.
e 1. Sam. 17. 34. Negyedik, oroszlánoknak (szájokat bé-dugták) mint Samson Thim-
f Dan. 6. natban mentében ^a; Dávid Pásztorakorában ^b; Daniel kiváltképpen,
23. az oroszlánok vermében ^c. &c.
g Dan. 3. 24. Eötödik, a tűznek erejét meg-oltották) mint a' Daniel három ba-
h Kir. 1. rati, Sidrák, Mesák, Abdenago ^e.
K. 19. 3. Hatodik, fegyvernek életől meg-menekedtek) mint Illyés a' Jeza-
i 1. Sam. belnek fegyvere életül ^b. Dávid a' Saulétul ^c. Elisæus a' Syriai
19. 10. Királyétul ^d &c.
k 2. Kir. 6. Hetedik, erőtelenségből meg-erősödtek) mint Dávid, miképpen
l Solt. 6. maga fel-jedzette ^a. kiváltképpen pedig Ezechias Király ^m.
és 32. Nyolczadik, hatalmasokká löttenek az hadban) mint Samgar, ki egy
m 1. sa. 39. az ökör ösztónnel hatszáz Philistæusokat öle-meg ⁿ. minemű vala-
1 v. Ec. Samson-us, ki egy Izamár álvál ezer Philistæusokat agyon konyogata ^o.
verjekből Többek-is voltak a' Birák között ilyenek. Illyen volt Dávid a' pa-
a Bir. 3. rityával Goliáthon ^p; Asa, s' Josaphat Királyok, amaz a' tizszáz ezer
o Bir. Szeretesenen ^q; ez pedig amaz nagy sokaságon ^r.
15. 15. Kilenczedik, az idegeneknek táborát el-futamttatták) mint Gedeon
p 1. Krö. kürtöléssel a' sűrű sok saskákhoz hasonló sokaságu Midianitákat ^s;
14. 9. 10. Illyen volt Elisæus, ki a' Samaria alatt lévő sok Syrusoknak táborokra,
11. 12. tsudálatos ijetséget és rémulést nyere Istentől ^t. Nagy világ tsu-
q 1. Krö. dájára Jonathán-is egy fegyver hordozo Inasával tsak másod ma-
20. 2. gával, meg-üté a' Philistæusoknak nagy roppant táborokat, és so-
22. 5. kat le-vága abban ^u.
v. 1. Bir. 7. Tizedik, az Aszszonyi állatok fel-támadásnak általa az ő halotjokat
12. 22. v. fel-vérték) Mint ama' Sareptai ^v; és a' Sunem városbeli ^w.
f 2. Kir. 7. 4. s' Ez tselekedetek számláltatnak itt; mellyek tsudálatosak, s' na-
v. 1. gobb v. gyobb részént természet ereje felet valok. Vallyon mitsoda nagy
t Sam. mesterfégék és tudományok volt ez szent embereknek ezekre? Mert
J. K. 14. emberi erő s' tehetség felet valo dolognak láczik, hogy Josue olly
7. 14. v. kevés idő alatt 31 Cananeus Királyokat veszte-el, és azoknak földöket
u 1. Kir. mind el-foglalá ^x. Melly hallatlan nagy tsuda lön hogy mikor amaz
17. 22. v. öt erős Királyok ^y Josue ellen fel-támadának, mindjárt hullani és
x 2. Kir. ugyan le-omlani kezének ez nagy Herczeg előtt ^z; és a' kik el-sza-
4. 36. ladnak vala, azokra rettenetes nagy kövek hullának vala alá onnan se-
a Jos. 12. 24. 10. v. 10. v.

lül^a; a' kik a' kövektől meg-maradnak vala, azoknak le-vágására a' d 11. v.
napot és holdat meg-állatá az ég közepin, miglen azokat-is mind le-vá-
gatná^{c 12.}. Gondollyátok a' meg-emléket Birákat, *Sangart* s' az ő őszö-
nét, *Sámson* a' Szamár állával, *Asat* *Josaphat* az ő énekekkel; ama'
zettenetessen neki tűzesedett *Babyloniai* kemenczét, a' *Daniel* meg-ehült
szórnyű *Oroszlán*t, a' mindeneknél erősb, szomorúságosb halált,
mellyet-is nemely együgyű *Afziszonyi*-állatok, halljátok, mint meg-
győztenek; s' több számtalan fok e'feleket. Az a' kérdés, illy tsu-
dálatos, illy hallatlan nagy dolgokat mitsoda nagy bőltseféggel, mi-
tsoda erővel vitték a' nagy Istenért e' Sz. Emberek végben? mert
nyilva ezek minden emberi erőt, mesterféget; sőt nemellyik köz-
zülők őrdőgit, a' mi nagyobb Angyalit-is folyúl halad? Meg-felel az
Apostol a' mi *texrusunkban* az 33. vben, és az egész Részben szeren-
szerte: *hit által, hit által, mindeneke hit által*, *Öt*. s' ez már a' harma-
dik és utollo dolog az Igékben.

A' *Hiten* itt, nem pusztán *historiai* hitet kell érteni (melly magán
semmi avagy igen kevés tehető,) sem *tsudatévó* hitet tsak magát, ha-
nem meg-igazító és idvezítő hitet. Tsak hogy nem a' menyiben meg-
igazító; nem ez ő munkájában hozattatik itt bé, s' irattatik le, ha-
nem köszönsegglen más czéllyairól, dolgairól és tselekedetiről.
Meg-bizonyítom ezt, 1. a' feltett czélból, mert arról a' *Hitről* szoll
itt az Apostol, mellyre inte, ingata a' felső részben a' 10. s' a' 22-ben.
De az, az idvezető hit: Hát ez-is mellyről ez 11-dik részben szoll, az.
2. A' *hit* itt tágas értelemben vétetik, menyiben az Istennek egész igé-
jére és igéretire ki-terjed. Tehát annyiban-is, menyire a' bűn-bo-
tsánat felől valora-is. 3. Az a' *hite*z, mellyből az igaz él, fellyebb
a' 10. r. 39. v-ben; mert mindjárt azt a' hitet veszi ez 11-dik r. elő, s' azt
magyarazza. De az a' hit, mellyből az igaz él, a' meg-igazító hit^{a Rom.}.
4. Az a' *hit* ez, melly által Istennek teczünk (mint a' 6-dik v-ben^{1. 16.}
vagyon) mind az ő vele való meg-bekéllésre, noha nem ez^{17. v.}
munkájában forog itt elő; mind a' menyiben már meg-bekéllettek
lévén ő vele, igazgattunk s' tartatunk az ő előtte való tetczésre, új
engedelmességben. De az illyen hit, idvezető hit. Tehát ez a' hit,
mellyről ez 11-dik részben szó vagyon, az idvezítő hit. 5. Mind ezek,
a' kiknek hitek itt ditséretik, néznek vala amaz igéretre, melly a'

Christusban igérteter-igalmalság, *a* 39. 40-dik versben. Tehát ez az ő hitek, idvezítő hit. A' következésnek igaz oka ebben vagyon, hogy az idvezítő hittel meg-ajándékoztatott emberekben, mind egy *habitus*, valóság, a' históriás hit, és hajelen vagyon a' tudás hit-is (melly el-is válhatik tőle) az idvezítő hittel, egyben szerkesztetés szerént. E' hit által mondatnak a' Szentek hogy a' meg- emletert nagy dolgokat tselekedték. Ertyük már a' dolgokat, a' mint az Igékboi fel- tő-tük volt; mennyünk a' Tanuságra.

TANU-
SÁG.

TANUSÁG Az Istenfelő ember, Istenben Christus által vetett igaz hitivel, mind többet ér, hogy sem mint ez egész világ, sőt az őrdögöknek minden seregi, minden ő reberségekkel is.

A' példakboi ezt elege meg-értetek, mi szükség többeket emléteni? De ugyan telyes regulában-is vagyon ez foglalva a' Sz. Írtalbá: Mindenek leberségeffek az hívőnek azt mondja Ista Idvezetőnk ama' keferedett Izegegy atyának ^b. Ismét Sz. János: *a' mi hitünk a' győzdelem, melly e' világot meg-győzi* ^c. De hogyan Tanulágnak telyes értelmet, s' hasznat vehetjük; vizsgáljuk meg fundamentumbol ez hármac:

b Mar. 9.
2. v.
c 1. Joh.
5. 4.

1. Mtsoda a' hit? 2. Mi dolog lehet az a' hitben, mellyel ily erős és hatalmas? 3. Ennek derék igaz okát is értekezzünk.

1. Mtsoda a' Hit? Nem szükség itt a' Hitet meg különböztetnünk; mert csak az elebb állatok meg, hogy az idvezítő Hittől vagyon itt a' szó beszéd. Csak értsük meg mtsoda az? A' Hit, avagy hit mi itt, közönfélével az Istent Christusban, vagy ő általa, az ő mindenható voltában, böltségeben, minden tudásában, mindenre elégséges voltában, és a' Christusban való jó akaratjában, meg-fogni, és minden ő ígérethez, kiváltképpen a' bűnnek börtánatja felől valóhoz, mint hatalmas, és Christusban szerelmes Istenünkéhez; erős szív meg-nyugotással ragaszkodni, ragaszkodni hogy mindeneket, valamelyeket az ő Istejében igér, leg főképpen, a' bűn börtánatot és örök életet, nekünk személy szerént meg-adja; sőt már meg-adta, s' el-is vőttük, vagy csak az a' hoz való igazságunkhoz képest, mint az örökéletnek örökségét; vagy egyszer s' mind valólagos birakhoz képest is, mint a' bűn börtánatot, és sok egyebeket. Ezt jól meg-érven, ugyan innen azt is által láthatni.

2. Mijével s' miért vagy Mi okon ily erős a' hit, a' nagy hatalmas dol-

dolgokat *Mijével s' hogy tselekezi?* Nyilván nem saját maga méltóságával, mert semmi nints a' fele; hol'ot egészszena' hit, meg fogásban, hozzá kaptcsolódásban, hozzá tamalzkodásban, ragaszkodásban áll. *Hát mijével?* Azzal a' mit ő fog, a' máhez ragaszkodik. *Micsoda az?* a' mindenható Isten Christusbán, melyet magájévé tévén, ötör vörte kezében, s' ő vele mivelte mindent. Ollyán azért itt ez a' *Hit*, mint ama' nagy gyógyveto erejű gyűrű, mely által nagy tsudálatos erők mennek végben: s' a' gyűrű felől szokták mondani, hogy tselekedte; noha nem a' gyűrű maga, hanem a' benne lévő drága kő. Vagy mikor valamely purgátios ital, valamely nagy nyavalyát meggyogérani mondauk, azt nem a' rapasztalható küllő nedveségnek kell tulajdonítani, mely magában semmit sem ér, hanem a' belső erőnek a' *spiritusoknak* melyeknek amazsak *vehiculuma*, a' melyben bevézik, beilizak. Nem tsuda hát, hogy a' *hit* olly erős hatalmas, olly teherős: hogy a' *hivőnek* (mint Christus állatá) *mindenek lehetőségei*; és hogy meggyőzi e' világot, János Apostol montakent. *Ez az idvezítő Hit közönsséggel; ez a' mivel s' miért* olly erős, olly hatalmas, hogy mind e' világ, sőt minden ördögök, minden ő tehetőségekkel is annyit nem tehetnek. Mennyünk a'

Hasznára. Hatalmas *Fel-gerjesztés* ez a' Tanúság nekünk, az *idve-* Hasz. 8.
xétő hiten való kapásra, és annak megszerzésére. Ha semmi egyéb nem volna is, tsak a' mit e' nev magával vitel: *idvezítő, vagy idves-*
ség szerző, ada hit, olly módon tudnia-illik, s' olly értelemmel a' mint
megmagyarázam; színrén elég volna, hogy telyes egész életünket
se szánunk ebben tölteni. Az Istent miénke telzi Christusban, s' úgy
hozza kaptcsolodtat, hogy soha semmi tőle el nem szakaszthat. f. Rom. 8.
Ezen kívül is penig, menyi számtalanok, az ő küllő belső használa- 35. 38.
róltsági; hogy nem hiszem hogy a' ki tsak az Apostoltul, oda fel ki 39. v.
adott gyűmődsét hallotta erre is, több nogatást, indérást kívánna
az idvezi, ő Hitnek hova hamarabb való megszerzésére. Tsak azt
kell azért már tőlem várnotok, hogy ha lehet, mondjam meg, *mi-*
tsoda mesterféléggel és mimodon tehetni szert reja? Mondok én erre,
(mennyire az én erőmben leszen) jó utat, igemvilágos utat, és legál-
tallyab utat; a' mentül értelmesebben s' könnyebb módon lehet.

Azt kérdem, honnan avagy mi által vagyona' Hit? Megmond-

g *Rom.* gya az Apostol ⁸: *hallásból* úgy-mond, *a' hallás Isten igéjéből*. Men-
 10. 14. nyünk elebb, vizsgáljuk-meg, mitsoda az Isten igéje? Két élű tör,
 15. 16. azt feleli ugyan szent Pál ¹. két élű tör úgy-mond, de lelki, de
 Eph. 1. mennyei. Ezt a' két élű tört vegyük; ez bizonyos nékünk erre,
 13. igen fog szolgálni. Az orvos Doctörök (én-is ilyen tisztben lévén
 h *sid.* 4. most foglalatot,) e'féle eszközökkel élnek, mikor tudnia-illik, a'
 12. nyavalya ebben vagyon, s' egyébként hozzá nem férhetti, hegyes és
 éles keft vetznek, s' azzal szurnak nyilást a' genyettségre. Hegyes
 igen e' tör, kettő az éli: azt fogván azért néki, bé-űnik a' testben,
 mely a' hegyességgel bé-hat szintén a' genyettségig, s' meg-láczik
 az ottben lévő vesztettség: éleivel tágas utat nyit, mellyen mind a' ge-
 nyetség ki-jöheszen, mind az orvolságot inkább bé-önthessék: Így
 te fogd a' szivednek e' lelki, két élű tört; az Isten igéjének az a' része
 ez, melly Törvénynek mondatik; ezzel szurta vala meg Sz. Péter
 1 *Tel.* 2. ama' három ezereknek szíveket ¹: újd-bé mélyen, mert ottben rekedt
 37. meg, amaz igen veszedelmes genyetség, melly meg-rágnás' emelzte-
 né a' tsontokat és a' lelket: úgy-mint a' magad állapotjának nem-
 érzése, lelki kevélység, és nagy testi bátorság, mintha semmi hi-
 joddal nem volnál. Mindgyárt bé-kezdész e' nyomon látni, mint
 légy belől, az az, melly nyavalyás szegény bűnös, merő azon rom-
 1 *Rom.* lotlág és vesztettség. Mert a' törvény által vagyon a' bűnnek eszmérete ²,
 3. 20. v. honnan tájörnek mondatik ¹. E'nélkül a' bé-tekéntés nélkül, soha
 1 *Jak.* 1. az idveltség csak el sem kezdődhetik. Mert valamint a' szeretben lé-
 13. 25. v. vő, nem tudott jó, nem indéthat senkit magához: így a' meg nem
 látót gonosz-is nem mogathat, hogy magáról ember szorgalmatos
 legyen, mint szabadulhasson-meg attul, mivel mindez ideig mint
 semmi, csak úgy tartatik. E' munkáját a' Törvénynek a' Casuisták,
 nevezik Bé-hato fénynek, Meg-világosodásnak. Mászodszor a' meczések-
 és meg-esnek rajta; s' egyik Meg-győződésnek meczése legyen: melly által
 a' bűnőség s' az Isten haragja, személy szerént rád s' rám szabattatik:
 melly nélkül-is amaz első (a' bé-szurás melly a' Meg-világosodás) ha-
 szontalan. Példának okáért; Mikor a' még meg nem tért bűnös,
 hallja, olvassa, melly nagy véték legyen a' gyilkosság, a' lopás, a' szom-
 bariszegés, &c. és melly igen nagy az Istennek haragja ezek ellen;
 nevezedik ugyan a' historiai értelemben, de még semmit avagy igen
 keves-

kevesfnyire háborodik meg. De ha ez mind kettő személy szerént
rejá szabatik, úgy osztán meg-győződén magában, tsak el-ízo-
nyodik. Mig *Nathán Davidnak*, s' *Péter* ama' három ezereknek, tsak
közönfeggel s' kerülő beszéddel szollának, egyik sem veszi vala
magára; de hogy osztán nyakokban kezdék illetni, bezzeg meg-
posdula a' vér benne, s' meg-dobbana a' lelkek. A' másik vágás, mel-
lyet e' lelki Tórnek másik éli részén, a' *Lelki isméret*en esik, melly a'
két rendbéli tselekedetek után osztán, fel-ferken derekassan, és fe-
lette igen néki háborodik, s' háborét, mert valamenyifzer s' vala-
mint te a' te Lelked isméretit e'képpen meg-fértegeted, s' sebheted;
ő is annyiszor, s' szintén a' szerént sért és sebhét-meg tégedet.

1. Sam.
12. 5. 7.
É 13.
Tsel. 2.

Négy tisztelet visel ez állapotban a' *Lelki isméret*: *Vádlo* vagy *Procá-
tor*, *Bizonyosság*, *Bíró*, és *Kinzo* ellened. Elő vészén téged orben, minek
utánna a' te bűneidet és az Isten haragját nem tsak meg-értetted, ha-
nem már meg-is győződöt a' Lelked a' felől, s' mindgyárt hozzád felel,
vádol: No te Isten ellen pártolkodo, tellyes életedben Isten bosszuszágára
járó, ő szent Felségével semmit a' vagy igen keveset gondol nagy bűnös, nagy
istentelen ember, ihol a' *Laistroma*, fel-jedzettem minémű szörnyű bűnöket,
hol, mikor, kik előtt, kikkel, &c. tselekedtél, mellyeket hogy már tovább
rejtgetest, nints mod benne, el-tagadni-ü lehetetlen. Mit mondyak a-
zért? *síralmas*, oh bizony igen *síralmas* a' sententia, de meg-kell mondanom,
Isten parantsollya, kinek képét viselem: fel-lobbant te ellened az ő rettenetes
haragja, el kell vészned, örök kárhozatra kell menned. Ez meg-léven,
néki fordul osztán a' maga meg-ismért szegény bűnös embernek,
gyótri, kinozza lelkét, bé-tölti őtet szörnyű rettentésekkel, úgy
hogy valahol valami rettentést hall, olvas, mindjárt meg-ujul az ő
felelme, úgy teczik hogy valamenyi fenyegetőzés, veszedelem, po-
kol, kinok, a' szent Írásban említettnek, azok mind ő ellene valo
fegyver, s' ő része, ő rejá tartoznak. Innen ejti osztán ki száájából
amaz iszonyatos szökat: oh bár soha ne születtettem volna! oh vajha so-
ha nem vétkeztem volna! Jaj nagyobb az én büntetésem, hogy sem mint el-
viselhetném! oh én átkozott teremtet állat, ezenül az örök kárhozatban
esem bé! &c. Itt küzdenek meg a' választottak a' kétségben eséssel:
itt silyedeznek Péterrel a' Christus Juhai, el-is silyednének, ha Chri-
stus hirtelen őket kézen nem ragadná, s' ki nem vonná. Így verile Isten
mind

Mos. 1. K
4. 13.

Mat. 14.
29. 30.
1 Sam. 2
6. &c.

mind pokolig, a kiket ismét fel-vonni s' fel-emelni akar. ki kell hiszem jóni e' nyomafokra a' benn szorult gyenyetlenségnek (melly az embernek maga nem esztérése, a' lelki kevelység s' testi bátorság, &c.)

- Mivel pedig itt igen könnyen keszégben is eshetnek az ilyen-
képpen maga meg-ismért, magában meg-győződött, s' igen igen
meg-felemlt szegény bűnös Lélek, mint Cain, Saul, Judás, kik si-
rael. 16. ralmasson mind itt velztek a' Vár alatt, *segyvert rántván a' Tömlőcz-*
17. *tartozal, könnyen belé ereszkednek abban.* Te tanuld-meg most, s' tarts
örökké eszedben, a' mit Pál ez Tömlőcztartónak (ki-is a' hitre és
meg-térése kézzettetik vala) midőn az, felettebb való ijetségből
28. fegyverében akarna ereszkedni, nagy fel-szóval kiált vala: *Meg-lasl*
femmi gonosz magadnak ne tseledkedjél, mert mindnyájan jelen vagyunk:
te e' helyet abban az állapotodban ezt kiált, szegény meg-busult lel-
kednek: jelen a' Christus, kezét nyujtanéked, csak hogy a' nagy ijetségek-
ben nem mindjárt vehedd eszedben: keresd csak s' ezentúl meg találja szeg-
ény lelked ötet. Melyet hogy ei-is érheis, tanuld meg-is a' be-ho-
zott hasonlatosságból.

Az Orvosok midőn a' meg- emlétet állapotban az ő késekkel a'
resten szuralt akarnak tenni, meg-kenik azt előben ballamumok-
kal, olajokkal; hogy a' szurás meg ne mérgehedgyék, a' gyógyító
erő pedig be- hason, s' benn maradgyon. Te is azért jó idején kend-
meg ama' Gileádbéli balsamummal, mely az Evangeliumi ígéretek,
e' lelki törnek hegyt és mind két élit. Hegyt, Christus Urunknak ama'
szép kegyes hívő szavaival, Jan. 3. 10. Ugy szerette isten e' világot, hogy
amaz ő egyetlen egy fiát adta érte, hogy valaki hiszen ő benne, el ne vesz-
szen, hanem örök élete legyen. Mat. 11. 28. Jöjjetek én hozzám mindnyájan,
kik meg fáradtatok és terheltetettek, és én meg-nyugtatlakiteket. Egyik
élit e' telegvőnyörűlegesté ki ígéretekkel. El. 54. 6. 7. v. Keresétek
meg a' Jehovát míg kézen vagyon, hijátok segítségül ötet míg közel vagyon.
Haddyael a' gonosz ember az öutár, és az alnok ferfi az ő gondolat: és tér-
jen a' Jehovához hogy könyörüljön rajta, és a' mi Istenünkhez, a' ki igen so-
kat enged. Sam. 2. K. 24. r. a' 14. v. Esünk kérlek a' Jehova kezében,
mert nagyok az ő irgalmasági. Solt. 130. 7. 8. Várjad Israel az Urat,
mert az Urnál vagyon a' kegyesség, ő bőséges ő nála a' szabadítás. És ő sza-
badítja meg az Israelit minden ő bűneiből. Sital. 3. 22. v: Minden reggel
meg-

meg-ajulnak az ő irgalmassági, nagy a teigasságod. Másik Elének meg-kenetlere, szolgállyának a' te nagy nyavalyás voltod felől való szorgalmatosgondolkodásid, az Evangeliumnak amaz édesfűszeges szavainak, és lstennek Christusban való szerelmeles kegyes voltának szivedben gyakor forgatás; hogy régen eddig a' pokolra nem vetet. Ezeket pedig mind egyűt s' egyűzer s' mind. Mint lészzen a' dolog? Az első, eszedben sem veszed melly hirtelen, el-fojlodott szegény lelkedre, s' a' nagy ijetségnék hévsegeben el-tikkatt lelked esmeretire, gyönyörűseges lelki hívós szellőt érkezter, s' tudatarosan megkönyébéri azt. A' Másik azt kezdi meg láttatni szegény el-felemlert s' már valamenyiben meg-pihent bűnös lelkeddel, hogy vagy on ha tsak közönlégeffen-is, Orvosság Christusban: hogy tartozkodjál a' kétségben esestől; ha szintén még semmi kiválteppen való magadra szabást s' alkalmaztatást nem tehez-is. A' Harmadik, a' gondolatoknak olly erejét adja, hogy meg-jarodik a' lelked; és mint amaz aaron fejére öntött drága kenet, alá foly a' te belső részeiden s' szivedet lágyitgatni, alázatosá, tanulová kezdi tenni: ennek felelte ujabban töredelmese, bánkodóvá nem a' büntetéstől való felelem miat már annyira, mint azért hogy vétkeztel, illy kegyes, és nagy tűrhető lstenedet meg-bántottad: úgy hogy immár nem azon törődől, nem azon faj a' lelked, hogy majd illyen amolyan büntetés fog rád szállani, hanem hogy illy nagy kegyelmű lstened ellen illyen nagy haládatlanlágban léledzettél. Lásd-meg Zachariásnál 12. r. a' 10. v. melly nagy kiválteppen való kegyelmességedel igéri ezt lsten az ő Népeinek: Es ki-öntöm Dávidnak házára, és Jerusalemlakosira, a' kegyelemnek és könyörgecsnek lelkét, és én reám tekintenek, kit által vertenek, a' sírnak ezen, mint az egyetlen egy szőlőtőn szoktak sírni. &c. Es így a' kétségben ejtő törvényi vagy törvényről szerzet meg-háborodás, evangeliumi idvesfűszeges, vagy (mint szent Pál szoli) lsten szerént való bánat-va változik; szintén mint mikor a' vér az embernek orrán igen meg-indul, s' meg nem állathatni; derivatioval máluvá való utaherásslal eret vágván vonnyak-el onnan a' vért; s' a' lesz hogy a' hol végtére veszedelmes s' halálos lesz vala a' folyás, onnan olly helyre vonodik az, mellyen mind az az orrán való el áll, s' mind pedig egyűzer s' mind egfűszegére szolgál a' testnek: Szintén illyen forma változás

Solt. 133.

2.

2 Cor. 7.

10.

efik Isten kegyelméből ezen az egyébként kefélegben efést szerző törvényi meg remülesen. Melly utan következik mindjárt az Isten kegyelmének és meg-engedelének hatalmas nagy ehezése és szomjuhozása; a'bol a' hit szerzefre meg-fzentelt közelebb valo elz közökön kapás, s' azokra szer tétel, és azokkal élés: mellyhez járul ottan, az Utinak békésen és álhatatosíggal valo várása, *miglen el-jó*, mint *Esaías* által jelenti ő Sz. Felfége: *A' ki hiszen, nem siet az igen.* Es olzrán mindezek után érkezik a' kívánatos kegyelem, melly által erőssen meg-perséltetetik a' te lelkednek, hogy immár a' te büneid néked meg-botsáttattak: e' mellé meg mindjárt, lelkednek örvenderes rá segéttetése, hogy el-is hidjed azt. *Ihol már a' Hit.* Ez az egész *Ut és tselekedet*, a' Sz. Irásnak bizonyságiban, és példáiban világossan s' bővön-ranittatik; mellyeket ujobban elő hordani, az időnek rövidsege nem engedi; *Immár értitek az egész mesterféget.*

Esa. 28.
16.

Még kettő volna harra: 1. *Mint kelljen osztána' Hitet nevelni?* 2. *Mitsoda moddal marasztthatni meg mind végig azt?* De itt-is az Apostollal, időből meg-fogyatkozom. Tsak arra kerlek, hogy ne halgattad legyen ezeket hijában, kertőt tselekedjél. 1. Ha véled hogy *Hited* vagyon, vizsgál-d-meg, ha ezen az uton tóttél-e szert reá, mert bizonyly ha nem minden grádusis' mértéki szerént is, de ezen kellett venned; egyébként tudjad bizonyly hogy nintsen hited; a' mit penig annak vélnél, tsak képzés az; vagy ha valóságos, tsak ideig valo, melly vagy az értelemnek, tudománynak, kedves és gyönyörűleges voltából, vagy az embereknek kedvekből, vagy valami egyéb ilyenből nemzódót. Ha penig Hited nem találsz benned, vedd elődben ez utat, s' sies légy azon minden igyekezeteddel, sürűven könyörögvén: s' el-jó az Isten kegyelmének elője, Hivó Keresztyné télsen.

K Etfégnélkül így tótt volt (hogy immár szomat fordítsam) a mi Christusban el-alutt **K E G Y E L M E S U R U N K**-is arra az ő Nagy Hitire szert, mellyel még holta után-is tündöklük s' emlékezeten marad. Valóban hasznát-is vőtte, s' láttatja volt. Melly felől sokra terjedhetnék ugyan, de az idő-is rövid hozzá, másíka, hogy meg élteben sokszor parantsolt e'felől, s' meg-tiltotta, valóságában győ-

gyönyörködven inkább ennek, hogy nem hirdetéleben; noha ugya nem lehet külföldben, hanem erőszakot kell istenes szemérmetségen tennünk; s' ha csak szükön-is a' mi tanúságunkra szollamunk az ő Nága elete felől. Mindenekei csak Kettőben foglalok s' szorétok.

Az első fundalom amaz Apostoli emlékezetes Gyűlésnek végzésében: *Hitből meg-tisztulnak a' szívek. Ez szívnek tisztaságát vizsgáljuk-meg ottan csak életében, maga viselésében, társalkodásában és tseledetiben* e' mi kegyelmes Urunknak. Holott leg elsőben is nézünk s' tudalnunk adja magát, amaz ő mind ezekben való diáseretes mértéktelésege. Józan életű, s' nem valami dobos Fejedelem volt: tiszta elterében úgy tündöklöt, hogy soha tisztátalan élet felől, még csak gyanulag sem motkolta meg. Oh nagy rendekben igen ritka jószág! Házaságban isten felő, kegyes, és szemérmes házas társával, kegyelmes öregbik Afiszonyunkal, házasoknak kövéré-re való példajokkal, *harmincz három* elztendeig botránkoztatás nélkül etc. Indulatit valoban Fejedelmi modon tudra birni, majd ugyan nagy álmélkodásra: Bűszedi bertsülettek, emberfelegések, fontos-sik, épületek. Tseledetiben-is nagy részént meg mutatta ezeket. Nagy ember bertsülherő, nem kevely, gögös: kívül a' leg szegényb-is beszélhetett vagy szemben vagy iuplicatio által. Né lehetett ugyan minden fogyatkozás nélkül, mint ember; s' tudom hogy ezt igen forgatod-is. De 1. nézd-meg, a' ki ezt tselekíszed, te magadat. Te a' tied közöt, és a' kikkel bűsz, miutodás vagy? gondold-meg ezt, s' könnyebb ítéletet tétesz. 2. Te isten ellen, tudé melly kemény vagy eleiről fogva: ha azért tromfot tromfal úrtól isten, igazságossan lótt igen. 3. Olztán mi nem a' közönséges jöhoz vontodban, sem az isten meg bantodálán való busultodban forgacz te e' felé, hanem magad tulajdon hasznod kedvéért. 4. Melán s' igaz törvény szerint efer sokakon a' mi efer. 5. Tinnan magatok a' kik panaszolodtok, volhatok szokszor az okai: mert tisztesség adásék az isten elő Szolgáknak, de mostan a' Nagy Emberek környül forgolodo Tisztek nagy részént, nem néznek arra, ha jó-e nem-e, valamivel magokat kelle hűtik, mind meg-nivelik: Ittinn az emberek között ajánlyák magokat, adjak a' rossz hűst a' jó lével; Bann hol mi hogy mar, törvényes szinck alatt magok mutogatnak imide amod.

Tselek.

15. 9. v.

hogy egyben-is másban-is ennyi s' amanyi mód legyen a' kapdofásra, akár mint esék az: ez ilyenek vékeztetik a' Gondvilókat.

Mos. 5. Kikre kétszerte nagyobb átká-is száll Istennek. Halládé a' ki ilyen
 27. 18. vagy; a' ki a' vakot tévelyegteti, minden néppel átkot mondat a'nak Isten: Minden ember az ő vetkes, veszett állapotában vak; és leg inkább a' Királyok, Fejedelmek; kiknek nem a' magok szemekkel, fülökkel, hanem a' másokéval kell látniok, s' hallaniok: mint a' koldusokat, más vezeti őket, s' veremben-is gyakrabban más ejti. 6. Nem volna hát így senki dítésetre s' jó emlékezetre méltó, ha csak azok kik bűn nélkül vannak, érdemlenék azt. Tulajdon azok-is, kiknek Hiteket Isten e' ti-dik egész részben annyira dítéri, s' követnünk parantsollya, nem voltanak nagy bűnők nélkül. Hogy nem gondolod más részről, a' benne való sok jokat, mellyek többet nyomnak. Csak azt soha nem tudnok eléggé meg-hálálni, hogy olly jó idején gondot viselt volt, ki uralkodnék utánna. Egyébként mint volnánk most, a' nélkül-is igen galibás természetű emberek? Szomszéd Lengyel Országának, mostani ho közben való nyavalyás forsa, eléggé meg-mutatya.

A' Kegyeségnek tisztiben, mind Közhelyen, mind Magában külön, mint a' szép tiszta arany úgy tündöklött. Magános szakadatlan Könyörgési, s' sürű Biblia olvasási felől, Ti házában nevedet, éjdel nappal vele lévő Szolgái, Hivei, ti tegyetek bizonyfágot. Nem érkezhettek soha olly nagy, olly szorgos és fiető dolgai, hogy ezeket nem hogy el-vesztette volna, de csak szokott oráiról-is igen riukán halasztotta el. A' Sz. Könyvet pedig felette nagy figyelemesféggel olvasta, mindenkor meg-jegyezvén mellyik hely mitsoda Hit-ágazatunkat erősíti, és kivált-képpen a' mellyeket, köztünk lévő Ellenkezőinknek tévelygések ellen-valonak látot lenni, azokra tartot nagy számat; s' alig hirté hogy valamellyikünket kaphassa, s' itile-tünket vehesse felőlle. Bizonyyal mondom, hogy gyakrabban olly igen találta, hogy álmélkodással kellett hallanunk, s' magunk-is meg jegyeztük utánna; Ugy-is elméjébe vőtte azokat, hogy ha midőn valamely Hit-ágazat felől szó indult, (indétot-is ő mindigárt Afzta felér, Szekerben &c. kivált képpen Ellenkező Vallású Emberek jelen-létében,) mindigárt ugyan egymásra hordta efféle bizony-

zonyfágokat. Olly keztűzet-is szerzet volt ezzel magának, hogy sok helyekre magunknál-is hamarebb ra-emlekezet nem egyfzer, kinél vagyon meg-irva. Nem enged sem az idő, sem a' maga tulalma többet szolnom; megyek *Közhelyen* való kegyességére. Mely szorgalmatosán gyakorlotta az Sz. Gyűlekezeteke, mind könyörgésekkor, s' mind midőn Prædicatiok lőttenek! Im szintén 11. esztendeje lenne, miulta méltatlanfagom szerént Udvari Predikátorfágban szolgálok, de alig tudom ha jo egészséges állapottyában, helyben léteben, mulatta-e 11. szer-el az isteni közönfészes szolgálatot. Még uttyában-is nem volt soha e' nélkül, hanemha mikor mi nem érkezünk véle lenni. Ha nappalt nem várhatot, éjfelben, három, négy orakor, és estve kétfőn gyertyánál-is meg-kellet annak lenni. De alázatos, buzgo, betsületes maga viselése az isteni szolgálat közben, forog leg inkább elmémben. Nagy tiszteltéség tétel, magának a' porrig meg-alázásával jött a' szent Gyűlekezetben, még nem-is jutván, olyankor Fejedelmi méltósága eszében; hanem mint igen megvertetet alázatos teremtet állat, Isten előtt (a' mint illik-is) ugy jelen meg. Nagy figyelmetfésseggel halgatta meg tsak a' leg kisebb Tanítónak-is tanítást: Nem hallotta senki ő tőle, hogy valamellyiket meg-guggolta volna vékony tanítáért; maga nyilva volt volna itéleti hozzá. Szamadással kellett mulatni Szolgai közzül, a' ki a' Tanításokon véle egyűt jelen nem volt. Az intésekre figyelmező, a' feddésekre töredelmes lelkű, az ingatásokra gerjedező, a' vigasztalásokra tapaszthatolan meg-éledő volt. Nem tudom soha (noha számtalanfzor kedvezés nélkül meg-feddettem, sokfzor Ország hallatára-is) hogy szemben szókót volna velem; ámbár a' dorgálás méltatlannak reczet-is előtte. Oh Isten igéje alá való szívbéli nagy meg-holdolás! Mikor éneklettek, első volt, és szép hangos szava a' Gyűlekezetet bé-töltötte. A' könyörgéseken könyörgőt, sokfzor írva, s' mindenkor áhétatosán. Az Isteni szent tiszteletet, mely nagy buzgósággal oltalmazta, terjesztette! sem költfégét, sem elméjét, teste törődésit, nem szánra attul. Szollyanak az Egyházak, s' ahöz adott sok fele drágalatos eszközök: a' sok Ecclesiák, mellyekkel Erdélyben a' mi vallásunkon valók meg-szaporodtanak: Szollyon Magyar Országban szerzett szép meg-eggyezés, s' békefég a' Religio-

ban; a' fok számú vizsza-adott Templumok: a' községek a' lelki
 e. őzák alól való reméttelen fel-fzabadulása; s' a' mind két fele szép
 szabadság. Mellyeket minden fele fok szép javainak, méltóságos tse-
 des Fejedelemségének, fő nagy remenségű szerelmes Gyermekinek,
 s' istenfele házasságnak kockára vetésével szerzett-meg, isten után!

A' másodikká megyek már, mellyet fundálok a' szent János Apostol-
 nak ez izavában: *a' győzdelem a' mi hitünk.* Itt-is nagy Ur isten me-
 nyi hasznát adta az ő hitnek! Szántzándékból hagyom-el a' töb-
 bit; tsak Fejedelemségének bajos tiszti alat való állapotit gondol-
 lyuk. Tíz tsudálatos munkáit számlálá az Apostol az eleb a' Hitnek,
 de nem egy, hanem több szent istenfele hívek hitinek. Ez egy fiában
 Istennek többire mindeniket annak mivolta szerint, fel-talá hattyuk:
*Országokat győzött, igazságot tselekedett, az ígéreket el-vőtte, oroszlá-
 noknak száját bé-dugta, a' tűznek erejét meg oltotta, fegyvernek élétől
 meg-menekedett, &c.* mellyeket ő-is nyilván nem maga karjával s' ere-
 jével, hanem *Hitivel* tselekedett. Nem értitek, nem álám mit mon-
 dok? Mikor e' Hazának méltóságos Fejedelemségére bé-hozattat-
 nék, még Székiben sem érkezőn, tudgyátoké melly nehéz es igen
 bajos, melly keserves útközön kellett alkal-menni! Az után tsak
 hamar, a' Felső Magyar Országból való nagy erőfőket gondold: bi-
 zonyságot teszen arról a' Tízsa két fele. A' pogányságnak rettenet-
 tes dühöséggel való indulatit se feljtsúk, kivált keppen az 1636 esz-
 tendőben való; Szalonta s' ott való környék, mondhatná ezt meg
 ha szolhatna. 1639 s' 40-ben penig szomszéd Vajdának nyughatat-
 lankodása miatt lőtt nagy indulatkor, minémű rettenetes nagy O-
 roszlánoknak dugta-bé szájokat, mitsoda szörnyű nagy tűzeknek
 erejét ólta akkor-is meg; bizony nem erejével (melly semmi nem
 vala) hanem nagy hitivel! De mindeneknél nagyobb lón az utolsó,
 ez előt negy vagy öt esztendővel, a' mikor a' jelen való nagy vesze-
 delmekben-is *hitivel* bizony, (mert nem vala arra való ereje) Orzá-
 got győzött, lelki resti szabadságot nyert, melyben nyugtzik az olta
 nyomorult nemzetünk. Mellyekben nagyobb részent fokszor min-
 den emberi tanáts, okosság helyeséggel úgy meg fogyatkozot, hog'
 mindeneknek úgy teczet hogy *oda vagyunk, oda vagyunk*, nem egy-
 szer. De az isten, a' kiből e' nagy es igen meg-probált hitű Urunk
 hit,

hitt, kit hittel magához kaptolt volt, úgy vigyázot mindenkor, hogy világ tsudájára, emberi várakozás felcitt, dütsőséges ki-mene-teli lött veszedelmes állapotinknak általa. Mind nagy hitvel vitte ezeket végben, e' jo kegyelmes Urunk. Mellyeknek meg-gondolása *Háron-felé* szolgálatat igen figyelmes elmélkedésre alkalmazóságot.

Leg előben-is teneked, fok veszedelmes változásokon forgo (ze-gény szerentsélen Haza, ERDELY s' egész igaz MAGYARNEP, hogy itt meg-bűsülhetetlen nagy kárvallásodrol gondolkodgyál, kinek állapotod néha mint a' *Danielé* úgy volt, rettenetes éh Orosz-lánok torkában forgottál, (kik voltanak azok, jól tudod;) néha megint az Istennek rettenetes haragja gyuladozot fejedén, mint az *Israelen* amaz ó fok pártolkodásiban; néha a' veszelemnek habjai kőzöt szintén úgy veszekedtél, mint a' Pál társai a' Hajo töréskor, s' hová löttél volna ennyi romlásban? De veled volt nagy hitű *Danieled*, ki kedvéért Isten az oroszlánoknak torkokat be-dugta; veled volt éretted buzgo, nagy könyöröghető *Mosesed*, ki mindgyárt a' törésre állor; köztéd volt Istent éjel nappal szolgáló *Pálad*: s' világ tsudájára meg-tartot Isten; de immár im mind oda vannak ezek tőled! Oh keserves állapot! oh igen siralmas idők, mellyekre jutánk! Valo-ban iziben esek fokaknak az el-múlt 1648 esztendő, napkeletnek tudnia-illik, Eszagnak, mellyeknek hasonlo képpen fejek ékes Co-ronája oh el-eset! Hát ti nyomorults' alig akadot Ecclesiának kik, a' ve-szelemnek szintén a' torkában ültök, a' ti Isten után, igaz szaba-dito *Orthonietek* ül fosztattatok-meg! *Cassai* kis serege Christusnak, oh csak már-is vallod hiszem valoban e' nagy kárvallásodnak keserű buvát; s' a' mi keserve-sb, nem nyilván valo ellenségedtől, hanem go-nosz atyádfaidtúl! Serkeny-fel, oh a' te hányodásra jutott hajodnak fő Kormányosza, Ur *Jesus Christus*, fedd-meg a' tzeleket.

Kegyelmes, már mind Ifju mind öreg Urunk! Nágodra tartozik már idvezült kegyelmes Urunk elő-számlált nagy dolgainak emlé-kezeti s' haszna. Veszedelmes tengerre szállasz e' napságrul fogva, háborus habokhoz szokatlan hajoval; mellyen egyik mélység a' mási-*kat híja*: mellyen onnan-is a' honnan nem várnád szelvezl ér. Melly ellen nyilván a' Nágod, s' Nágodéinak elméje, s' hatalma (kiváit-képpen ez igen el-szállott állapotunkban, mellyben a' látott hallott embe-

Dan. 6.
Mos. 2.
k. 3. 2. 3
34. r. az
4. k. 11.
17. 14
dik r.
Tselek.

27.
Ebben
az 1648
esztén-
döben
holtanak
meg 28-
rök Tsá-
szár sul-
tán Ib-
rahim;
Lengyel
Király
Vladis-
laus.

Magyar
Ország
Palati-
nus
Drasko-
vich Já-
nos, Es-
reglik
Gross
Betlen
Illván,
Kornis
Sigmond
etc.

emberek igen el-kevesédtének, el-fogytak,) oh nem elég, nem elég!
 Jo idejen azért az igaz hitre, ugyan derekas mentekkel, Nágod-is
 szert regyen, melly által még jo eleve ugy magadhoz kapisollyad, ez
 kész s' elégedendő oltalmu Istent Jácobbal, hogy el ne borsáld ma-
 gadat, valamig tegedet-is kedved szerint meg nem áld. Meg-
 igyekezzed ez hitedet azokkal a' kegyelőségnek tündöklő gyümöl-
 tsivel ekefíteni, mellyekkel idvezült kegyelmes Urunka' Nágod edes
 Attya, e' gonosz Nemzetben ragyagot. S' ez példáját tartsad bár rola
 maradt leg drágabb kintsednek, minden külső javai s' világi józá-
 gi felett. Egyebként soha a' szerentse, e' világ, a' test ugy nem hizek-
 kedhetnek, hogy ez Atyai nagy jó szerentsében részes es örökös lo-
 heis. Meltsagos szerelmes edes Anyját Nágod, ki mind lenni s'
 mind jól lenni adott Nágodnak, érdemes nagy bertsületben, nagy te-
 ménőségű szerelmes Ősét lelki szeretetben, az igaz istenes embereket
 penig nagy tisztességben tartsa. Az Istent nem szeretőknak táralko-
 dások, sőt szolgálattyaikat-is, (minemű embereknek munkájokat
 Isten nem szokta meg-áldani) meg-veffe Nágod. Kiválteppen ama'
 kezre ado hizekedő tsalárdoktul, (minemű embereknel toha sem-
 mi a' Fejedelmi embereknek ártalmasb nem lehet) magadat mint a'
 tűztől ugy oltalmazdad, Kegyelmes Uram! a' kik penig keresztyéni
 szeretetből, s' igaz hívsegből, a' magad tulajdon fogyatkozását-is
 kedvezetlen, nem másoknak hanem magának Nágodnak értéfére
 adgyák, azokat ismérjed leg jobb, igazabb, s' szűkebb Hiveidnek.
 Mindenek felett penig, a' kegyes Anyai tanáts, az Atyafiai szeretet (mel-
 lyek toha Nágodnak gonoszt nem kívánhatnak,) az halálnál-is erős-
 bek legyenek, Nagyságod szívében...

Puck. 3.
 6. vagy
 7. 10.

El-hag yok ezen tul mindeneket. Oh keferűségnek tengere, Ke-
 gyelmes Öregbik Afiszonyunk, Nágodra-is néznek ezek; mellyek
 nagyobb részént Nágodnak inkább vigasztalására, mint sem szomor-
 uságára valo alkalmatosság, Isten jo voltából, hogy a' jo bölts Isten,
 ilyen istenes ferjéről viselt volt Nágodra gondot. Nem mondhatom
 ugyan, hogy keferűségnek okai-is itt bővön nem volnának; mel-
 lyeket halgatásnak burokjával akarok inkább bé-takarni, mint sem
 szűkegtelen, ne mondgyam kegyetlen számlálgatással fészegetni;
 de jussón eszedben Kegyelmes Afiszonyom, hogy az tselekedre ezt,
 a' kis

a' kit nem kérdehetni meg, *miért tsélekedte*. Más az, hogy ő szent Felsege leszen már Nágodnak kedves Férje mindene helyett. Lám bőseges vigasztalás nélkül is nem hadra ő szent Felsege Nágodat. Szerelmes két méltóságos Fiai töltik még bé a' Nágod örömét, melly most a' bölts, hatalmas Isten ítéletiből így meg-hibásodot, s' tsonkult. Ebrezd-fel azért, ha valaha, mostan az *Istennek benned való ajándékát*, *Hitedet* kíváltképpen, mellyel Isten tégedet olly bővön ízeretett: mellyből is eddig minden nehéz kísértetidben éltél, s' mostan kíváltképpen élned parantsol, a' *Hirnek Ura*. Nem tiéd valósággal, hanem *Sid. 1. 12.* mienk a' bánat, kik illy kegyes, istenfélő, illy szerentsés s' boldog, és *2.* illy szűkféles jó Gondviselőnk-től fosztrattunk-meg. Oh Uram kedvezz, e' *Rákóczi Háznak*, és ennek kezében az O' szagot erőssíts-meg!

Tégedet pedig már, oh igyefogyott s' tsak nem el-fogyott szegény Nemzetünknek jó Fejedelme; nagy gondviselő, nagy hitű, nagy kegyességű kegyelmes Urunk: Szemünk ragyago világa, a' mellynél lártunk; fejünk ékes Coronája, mellyel dicskedtünk; Nagy szerentséjű, sok áldású édes Dávidunk, kinek átnyékában sokszor reménység felett meg-maradtunk: jozan életű, fertelmes és minden gonosz élet gyűlölö, meg-zabolázo kedves őrállonk, kinek tsak példája is sokat épített köztünk; isteni szolgálatban, isteni tisztelnek terjesztésében buzgo Josiásunk, tovább oh már nem tartoztat-hatunk: fényes földi Fejedelemelegednek friss palotájából, szomorú boltod felé meg-kell inditanunk! A' nagy kegyelmű jó Ur Isten, ki már lelkedet kezéhez vőtte; testedet is, sok bajos, gondos ránk vigyázásid, gondviselésid után, a' földben, vegye atyai gondviselésében, őrizze, fedezgesse, és mind a' fel-támadásig tartsa tsendes nyugalomban: a' fel-támadáskor pedig nekünk is veled együt, adgyon részt az *igazaknak fel-támaszában!*

AMEN! AMEN!

MASODIK PREDIKACIO.

Boldog emlékezetű, észes, okos, tudos, istenfelő, virágzó
nagy hírű nevű méltóságos néhai

RAKOCI SIGMONDNAK

Teszte felett; ki minek utánna Felsőes HENRIETHAT, Felsőes FRI-
DERIKNEK Tsch Ország néhai Királynának, Palatinatuzzi Electör
Fejedelemnek, méltóságos kisebbik Leányát, Isten szerint való házasság tár-
sul magának hozatván, és véle csak három holnapig (oh igen rövid ideig!)
lakhatván, Patakon nagy keserűséggel eltemette volna; az után Maga is
igen hamar, ugymint következendő Februariusnak 4 napján 1652 Foga-
ras várában, e halandóságnak Sátorából, szerelmes Házasság társaság után helyi
nappali rajta való keserűség közben, a boldog halhatatlanságra költözött.
Életének 29-dik esztendejében. Temettetett el Fejervá-
ratt az öreg Egyházban, b. e. idvezült Méltóságos
Atya mellette 38-dik April. 1652-ben.

K E Z D E T.

Változásokkal, oh fok változásokkal elegyes nyomorult rövid
élet! mellynek ha mi kirsiny mézze, tiz annyi a' mérge, ha mi
kis jó íz benne, még jól meg sem kóstolhattad, kelerű epével fordul-
fel. Alhatatlan vízi buborék, levegő párah! melly egy kevéssé tecczik, s'
meg hamar el-mulik. Mellyhez képest helyyesen ábrázta-ki, a' régi
bölcs, ki meg-kerdetvén, mitsoda ez az élet, semmit nem felelt, ha-
nem magát egy kevéssé mutatta, s' meg el-enyészett: jelenteni akar-
ván, hogy ez élet csak egy kis mutatkozás, s' ottan hamar el-enyészés. Iga-
zán Comédia, mellyben egy kevés idő alatt, nagy hatalmas világi dol-
gok véghez mennek; mig az tart, nagy figyelemetességgel s' buzdu-
ltsággal nézi minden, el-mulván, ollá tecczik mintha nem-is lőtt
volna. A' kik az előt egy kevéssel Királyok, Tsászárok, Szolgák,
Rabok, Koldusok &c valának benne, tekénted hát már most, mind
csak egy fonsbéliek. A' Calculust gondollyátok szomorú Hívek! mely
hamar

Jak. 4.
14.

hamar rendben rakja azokat a' számvető, s' ki egy pénzt, tíz pénzt, forintot, száz s' ezer forintot tészén bennék; vegezvén dolgát, meg jól eszedben sem veheted, hirtelen őszve vonza azokat: melly állapotban, mellyik volta' tiz, a' hufz, a' száz, &c. gond, lőt ugyan nem is lehet meg-külömböztetni.

Az Isten lelke *fűhöz* hasonlítja ez álhatatlan életünket. A' *fű Virág*, melly hamar nő, zöldül, látásra melly ékes, melly kedves illatozási! azt mondgya Idvezítőnk, hogy *még Salamon-is nem öltözött oly frissen, mint egy ezek közzül*, de mint vagyon dolgok? *ha ma vadnak, holnap el-hirvadnak, el-mulnak*. Minden fűvek közt penig, úgy teczik, ama' *Jonás Tőkszála* életünknek illy elegyes változando voltát, leg előbbben s' fontosban ábrázza. Nagy *hirtelen fakad ez*, néki *zöldül, terjed*, kedvességgel, mint valami láttal, ez élet neheztelgi ellen, *bé-fedezi bus fejeinket*: úgy annyira hogy nagy *vigasztalgal vigadozunk rajta*. Azonban az erős Jehova, *ki békeséget szerez, és gonoszt teremt*, mint maga szoll a' Prophetánál, minek előtte még csak alig kezűnk volna e' gyönyörűségünk, meg ket, három esztendőket, lőt sokszor csak annyi számu napokat is nem töltöttünk volna abban; *hirtelenséggel egy nyavalyának férgét teremt, s' el-rágattya*, nem egy éjel, hanem (ha úgy akarja) egy izem-pillantás alatt, minden örömünknek *gyűkerét*. Es leg ottan, ama' sziv bágyasztó, tsontokat által rágo keletűség-knek *fuvalása*, s' *sűrűs bévűsege által*, bus sziveinket enyhítő minden örömünknek kedves *zöld levél színét, fejünk felül*, oh nagy Isten, *el-hirvasztja*, el-vonnya! Melly szokszor velerlenül, s' váratlanul esvén rajtunk, nem ohattyuk, kedvünk ellen-is *Jonásokká* leszünk; magunk nehéz törőseben, faggatásában, a' mi nagyobb, Istennel pántolodo, hánykodo gondolatokban kell egyelednünk, csak nem meg-is átkozzuk magunkat, halált kérvén fejünkre, ezt mondván *Jonással: jobb, sokkal jobb még-halunk mint élnünk!* Sőt a' békételen törődések annyira erőt vesznek mi rajtunk, hogy olly orában kérthetne a' Mindenható minket-is: *Avagy jól tselekezelé, hogy haragszol ez el-hirvatt tők szálért?* Kézfén azt felelné, ha talám szájunk nem-is, de szívünk: *jól igen-is, és mind halálíg haragszunk, halálíg sirunk, s' a' koporloban is sirva szállunk!*

Oh *vigasztalásoknak* Istene! oh *édes Jესusunk!* *ki a' meg-terhelteket, és*

Es. 40. 6.

Sol. 103.

15.

Mat. 6.

29.

Jon. 4. 6.

Es. 41. 7.

Jon. 4. 3.

v. 9.

Mat. 11.

28.

fáradtat, *olgy kegyessen hivod hozzád a' meg-könnnyebbitésre; keferá báborodásokkal terhelterett, és ugyan meg-fojlodott lelkeinknek bölts, és a meg-fáradtaknak, a meg-epedteknek alkalmas enyhítő szót szólni tudó nyelvvel, melyet a Jehova adott tenéked, mondj hatharo vigasztalást s örömet: Amen!*

Ez. 50.

4.

A' F E L - V Ö T T I G E K.

2. Kír. 22-dik r. a' 20-dik v.

Annakokáért im én azt tselekeszem, hogy takarítsál a' te atyáidhoz, és takarítsál a' te keporfoidban békeségben, hogy ne lássák meg a' te szemeid egész azt a' gonjozt, melyet én hozando vagyok e' hely ellen.

TSuda boldogi vadnak a' szent írásnak! Szent Máthe 5-dikben illyeket számlál: Boldogok a' lelki szegények, Boldogok a' sírók, zokogók, Boldogok az éhezők, szomjuhozók, Boldogok a' szidalmaztak, gyaláztatottak, a' kiket minden hamis költésekkel terbelnek, kergetnek, üldöznek. De nintsen, meg-hidgyétek, külömben, mert az igazságnak szája mondta. Miképpen boldogok a' többi között a' sírók zokogók; az istenfelő Jósás Királynak (kiról vadnak a' fel-vött igek) állapotában élőven ábrázza ki az Istennek Lelke. El-vesztették, vagy ugyan magok enyészítették vala el az előtte valo gonosz Királyok az Istennek Könyvét. Ez rá találván, mindjárt olvaftatni kezdi maga előtt; s' meg-értvén abból mint el-szakatt volna egész Izsrael Istentől, s' mely régtől fogván, és mely rettenetessen ingerlették volna az ő atyai a' meg-busult Istent, és immár a' boszszu-állás szintén ki-omlando volna reájok; felette igen meg-ijetkezik, a' lelke ugyan meg-olvad, ruháit meg-szaggarja; és nagy rémültenn küld mindjárt a' Prophetához, hogy végére mennyen, mint léfszen már mind magának, s' mind népének dolgok. Hallyátok az által beszédet, melyet a' Jehova bizonyit néki a' 16 v. Azt mondja a' Jehova, imé én veszedelmet hozok erre a' helyre, és ennek lakosira, &c. Mert el-hadtanak engemet, és idegen isteneknek áldoztanak, hogy ingerlenének engemet az ő kezeknek minden ti-nálmányival: azért fel-gerjedten marad az én busongo haragom ez hely ellen, és el nem oltatik. De hallyátok a' Sírók boldogságát is v.18, 19, 20. A' Jüda Királya felől pedig, a' ki küldött titeket a' Jehovának meg-kérdés-re, ezt mondjátok ő néki: így szol a' Jehova az Izsraelnek Istene: Mivel meg-lágyult

lányult szíved, és meg-aláztad magadat a Jehova előtt, hogy hallottad a miket e hely ellen s ennek lakosai ellen szoltottam, hogy puszta földre jut, s átkozottá lésszen, és meg-szággatván ruháidat, firtál én előttem; azért én is meg hallottam, azt mondja a Jehova. Annakokáért (e már a boldogság) im én azt tselekeszem, hogy takarításal a te atyáidhoz békeségben, s a többi, a mint a fel-vőtt igékben vagyon. Mellyekben két dolgok vadnak, Első, a mit itt Isten e szent Királynak ígér: *im én azt tselekeszem hogy takarításal a te atyáidhoz békeségben.* Második a mi végre ezt igéri: *hogy meg ne lásiák a te szemeid egész azt a gonoszt, &c.*

Honnan ilyen Tanuságot hozok-ki:

TANUSÁG.

A veszett időkben, az isteni félelemmel, böltséggel, tanátsal, értékkel és hatalommal elől járó Embereknek halálok, ő magoknak ugyan nyereség; de a meg-maradtaknak sokszor jövőendő nagy romlásnak és veszedelemnek jelenése, s hír-tétel affelől.

Ez ennek a helynek Tanusága. Erről szollok én most, Isten velem lévén. Mellyet egészlen, rövidségnek s nagyobb haszonnak, nagyobb vigasztalásnak okáért, nem egyébűn, hanem csak e kezünkben lévő igékből, s ez Historiából mutatok s állatok-meg.

Két ága a Tanuságnak: Egyik ez: *Eő magoknak nyereség.* Másik ez: *a meg-maradtaknak, jövőendő veszedelem felől csak hír-tétel.*

Eő magoknak (az istenfelő nagy embereknek az ő hirtelen meghalások) nyereség. Micsoda vallyon? Hat nyereségeknél találjuk ez igékben fundamentumát. 1. ez ígétsekben vagyon: *Annakokáért.* Azt mondja vala csak az eleb: *mi vel meg lányult szíved, és meg-aláztad magadat, &c. annakokáért, &c.* Melly foglalással jelentetik, hogy Isten azt ő véle annak az ő kegyességének gyümölsévéül tselekeszi, és hogy kedvelli az ő pœnitentia tartását. Ihol duplász itt a Nyereség: Első, hogy kegyesség jutalma az istenfelő nagy Embereknek ilyen módon való halálok. Második, hogy bizonynyal kedvelli Isten az ő pœnitentia tartásokat, kegyességeket, egyébként Isten annak jutalmát nem ígérné. 2. Nyereség e szóban vagyon: *takarításal;* Esaiásnál is ígérte formában ezen szóval él az Istennek Lelke: *A gonosznak el-jöveteli előtt el-takarítottatik, el-szedegettetnek az igaz.* Tulajdonul a földnek termési szedegettetnek takarítottatnak-be. Esaiásnál ellenében vettetik e szó az *el-vészeknek*, mint ha mondaná: Az igaz

Nyereségek.
1.

2.
Esa. 57.

mikor meg-hal, úgy tartja ugyan e világ, mintha el-veszne, de nem
vész, nem hagyattatik kinn el-rapodásra, hanem mint Christus vé-
rének gyümöltse, mint Isten kedves szöleje, mint tisztabuza, idején-
korán bé-takarittatik az ő sírjában, az az, az örökkévaló örömben: hogy
Ján. 17. ott legyenek a hol Christus vagyon, hogy lássák az ő ditsőségét, melyet az
24. Atya adott neki. 3. dik Nyereség e szoban fundáltatik, a te atyáidhoz.
E szollásnak formáján az O Testamentumban érttetetik közönséges
halál; de egyfzer s mind a hiveknek ezzel az is jelentetett, hogy ők
meg-halván, ugya valósággal is az ő atyokhoz, elejekhez mentenek.
Mint? a testnek el-meneteli felől továbbá szol; hát lélekben. De
hová az atyákhoz? Vadnak az O Testamentumbéli atyák ellen olly
boszszufok, kik azt vélik hogy pokolban, tsak hogy nem az alsó fe-
nekére annak, hanem a harmadik boltozattyában, melyet Atyák
Lymbusának neveznek. Ezt penig abból a fundamentumjokból,
mivel nem hiszik hogy tsak egy hive is Istennek az égben ment vol-
Kir. 2. k. na, Christus oda menetelének előtte. De nem igaz ez; mert Illyés
2. r. 11. felől nyilván állattatik, hogy forgo szélben az E G B E N ment. Sala-
mon idejében is oda fel-mentek a lelkek, mert azt mondja a Prédi-
Pred. 3. cátor könyben: az ember lelke fel-mégyen. Leg világosban szent Pál:
21. a keresztnek véri által, meg-békellette, mind a mellyek a földön, mind a
mik az égben vadnak. Ihol mely ki-fejezve mondja hogy lőttek légyen
az égben, a kiket Christus midőn meg-halna, meg-békeltetett az
Atyával. De vallyon kik lehettek azok? Az Angyalok nem lehet-
tek, kik holott nem vétettek, nem szűkölködtenek békeltetés nél-
kül. Hát a Christus halála előtt meg-holt ó Testamentumi hivek-
nek kellett azoknak lenni. Kérdem ismét, vallyon mitsoda atyáihoz
igéri Isten Josiásnak hogy szedegettetik? Mert jól tudjuk, hogy a
leg-közeli atyái, amon s Manashe, igen gonosz istentelen em-
berek voltak? Nyilva más atyáiról, az az, eleiről szol, ugymint
Ezechiásról, Josaphátrol, &c. Dávidról, Abrahámról, &c. Igy feje-
zi ezt ki az Uj Testamentumnak szollása, melly mindent világosban
Mat. 8. jelent: Le-telepednek, ugy-mond, Abrahámmal, Isáákkal, Jákóbal, a
11. mennyeknek országában. Hiszem nyereség hát az isteni felelemmel, &c.
tündöklőknek, mikoron a gonosz időben ki-ragattanak; mert id-
vezült édes atyokhoz anyokhoz, s több szerelmessékhöz, men-
nek

nek az örökké-³⁸ való örömben. 4-dik Nyereség itt ⁴vagyon: *takarék-
sággal a' te koporjaidban*, 2. Kron. k. 35. r. a' 24. v. így *vagyon: El-
temették az ő eleinek koporjaiban*: Azok hivattatnak azért ő kopor-
jainak, melyek neki s' a' több maradékjoknak rendeltettek: Azt
akarja jelenteni, hogy nem idegen helyen, hanem *otthon s' tisztessé-
gessen* temették-el. Nyerik hát ebben-is a' melly istenfélők gonosz
időben halnak-meg: kiker nem ebek, nem disznok, nem farkasok
szagatnak-el, nem rokák, szarkák, varjak, &c. hiznak testeken,
mint a' hadakban el-esztek gyakran; nem el-temetetlenül marad-
nak, hanem honnyokban tisztességes el-takarítást ad nékik az Ur.
Isten, jöendő boldog fel-támadásnak reménfége alatt. Ez-is nem ki-
tsiny világi nyereség. 5-dik Nyereség ebben *vagyon: el-takarítat-*
rol békeségben. Három féle a' békeség: *Istennel, magunkal, s' egyebek-*
kel való. Mindenik féle békeséget igéri itt Isten Jósátnak. Mert a' mi
az első s' másodikat illeti, meg-igazult volt e' szent Király a' jöendő
Meliásbá való hitinek általa; és így békeséget nyert Istennel, s' a' maga
lelki esmérivel. Ezek feől nintsen semmi kétség; hanem az a' kérdés,
mint takarított külföld, az az, egyebekkel való békeségben; mert
ragadhatatlan dolog, hogy hadban veszt (mint mi szözlünk) e' Sz.
Király? Felel. Itt Isten a' Békeséget nem veti valamely személy sze-
rint-⁵ való nyavalyának vagy esetnek ellenében; hanem annak a' kö-
zönleges romlásnak, mellyről a' Törvényben Juda és Jerusálem ellen
szó *vagyon*, melly-is szintén az ajtajok előtt *vala immár*. Sőt annyira
nem ártott az az eset a' Jósás békeségének, hogy inkább az fogta
őtet mint valamely Lothot kézen, az ragadta hirtelen ki a' jöendő
nagy veszedelem elől, hogy ő azt meg ne érné. Ihol itt-is mely nagy
a' kegyelsséggel előkelhetős Nagy Embereknek a' halálban az ő Nye-
reségek: kik mint az istenes vén *Simeon* akkor *bottáztatnak-el béke-*
vel, az az, Istennel s' magok lelkek-esmérivel s' egyebekkel való bé-
keségben; s' Lothként mint egy ugyan kézen fogva ragadtatnak-
ki, Istennek rettenetes tüzes haragja előtt. 6-dik Nyereség ez: *hogy*
ne lássák meg a' te szemeid egész azt a' gonoszt, mellyet én ez hely ellen ho-
zando vagyok. Mert csak ottan hamar, miket kellett volna érni s' néz-
ni? A' következő 13-dik részben vadnak azok: *ugymint, (hogy*
a' maga személyében eshetendőket ingyen számban se vegyem:)

Pex. rixlex.

Luc. 2.

29.

6.

szerez-

szérmes gyermekinek szörnyű vezedelmeket, kik közzül némelyeket, az ellentég rá jöven, Királyságából ki-veter, meg-kötözte, magokat, annyokat, édes gyermekeket, s' úgy vitték a' keterves rab-ságra, mint *Jehoachast, Jehoachint*. Némelyeknek magok szemek előtt édes gyermekit fel-mészárlották, magának szeméit ki-tolták, s' vakon tsintseiben s' valban fogásra vittek, mint *Zedechiást*. A' népet, mint valami tsordát, foltonkent hajtották-el. Az egész világon híres neves Templumot és várost, oh nagy Isten, el-hínták, égették! Ezeket s' több számtalan e'feleket kellett volna Jofiatnak nézni. Mi-nem ú nagy vezedelem előtt, láddé, Isten az ilyen kegyeséggel, &c. előkelhetős nagy Embereket, a' halál által ragadja-ki; és mint va-mi Mofeket, a' *kőszikla hasadékjában*, mint Illyéseket a' *barlangban*, a' *rettenetes sereg*et előtt, bé-rejti az ő rejtekiben. Mellyet nem tsak példával, hanem nyilvánlagos igérettel-is meg-erősítet Isten Esaiá-nál 57. r. az 2. versben: *Ha vezedelem előtt el-szedgettetik az igaz, bé-kefében megjen, és nyugszik az ő ágyas házában*. Haljátok mint nyereség a' *Hiveknek a' halál*, mint szent Pal mondja maga felül: leg inkább s' akkor, mikor a' gonosz, a' vezedelmes időkben ragadtatnak-ki.

De ellenben, a' mint a' Tanuságnak második ága tartay, ugyan azon dolog a' meg-maradtaknak gyakrabban tsak jövendő nagy romlás felől való bir tétel. Bizonyítsuk-meg ezt-is, ugyan tsak ezen igékből s' histo-riából. *Elő Gonoszitt*, a' nyilván való nag' *Kárvallás*. Mert a' kegyeséggel, tanátsal, böltséggel, &c. elő-kelhetős emberektől, kik mint meg meg annyi Mofek, *törésfenken állanak*, nehéz időkben meg-fosztatni, avagy nem meg-síráthatatlan kárvallás? Nem szűkség hogy ezt senki szaporítsa; elég világos s' terhes az Isten fenyegetése Esaiá-nál, 3. r. 2. 3. v. *Imé az Ur, a' seregeknek Jehovah Istene, el-szedi az istápot, és pálczás*. Vallyon mitsoda ez? a' *hatalmasít*, ugymond, a' *gondviselőt*, a' *Prophetát*, a' *bérszületést*, s' *tanátsot*. Mert mind istápok ezek. Mitsoda az istáp, olly támasz, segéd, mellyhez tartozkodik az erőtlen, hogy el ne essek. Így a' társaságoknak, gyámoli, ereji ezek, kik el-vetetttervén, el-szedetttervén mellőlők, nem lehet különben, ha-nem el-romlanak azok. Haljátok-meg az utánna. következő nagy gonoszokat, mellyeket Isten maga számlál: *Es adok* ugymond, *néki gyermek* (az az esztelen) *Tiszteket*, mert nem idővel hanem

el-szel

Mof. 2. k

33.

Kir. 1. k.

19.

Phil. 1.

21.

Kárvallás.

60.

elíszel gyermekeket ért; holott Jofias is nyolcz elztendő korában
 réterett volt Királlyá. Mond továbbá: és a gyermekek uralkodnak raj-
 tok. Es ilyen módon a nép között egyik a másikat meg-nyomorítja: és a
 gyermek a vén emberen, s az el-vetett a tiszteletessen hatalmaskodik.
 Mellyek igazsághoz szokott betsületes embernek még a halálánál is
 keferűbnek tetezenek. De még ezek tsak benn való gonoszok; a
 kívül jövendő veszedelmek (melly már a *Második rendbéli Kár*,) a
 leg-íszonyatosbak. Mellyeknek is bizonyos jelensége, a kegyefség-
 gel, tanátsal, értékkel, &c. előkelhetős Embereknek halálak a ve-
 szetidőben. Közönséges *regulában* adá ezt ki Isten, *Ésa. 57. az 5. v.*
a kegyes emberek a jövendő veszedelem előtt szedegettetnek el; s még penig
 sokszor az ottan mindjárt következő veszedel előt, mint Jofias,
 kinek halála után, tsak három holnappal, mindjárt kezdődék a kő-
 zönséges romlás; melly ofztán mind nevekedet nevekedet, miglen
 meg-emésztette őket. Ugyan is mikor a Gazda el-hanyatlott házáb-
 ol hordozzkodik, jele hogy el-dúl az, avagy el-hánja maga. Hogy
Sámson ama fő két *Osztópokat*, a *Philistausok*nak játek néző nagy tsür-
 jők alol el-ránditá, le kelle annak omlani nagy zuhanással, melly
 oda olé a *Philistausokat*. *Loth* alig jöhete ki *Sodomából*, mindjárt
 erede az égből az hallatlan tűzes elő. Még a természetben is be va-
 gyon ez oltva: az *Elztrag, fetske*, meg-érzik a telér, s jo idcin el-men-
 nek előtte: a hangyák az áradások előt, idején ki-költöznek tojá-
 sokkal a földből. A melly darab földön, indulás következik, az ott
 lako madarak jo eleve el-mennek onnét. De hadjuk-el ezeket; tér-
 jünk a mi textusunkra, és az *Isaiásból* bé-hozott helyre. *El-takarít-
 tatni szedegettetni* mondatik vala ott az *Igaz*; mellyben a termésék-
 nek bé-takarítására mondok hogy néz az Isten Lelke. Mikor a mező-
 ről a buza s egyéb takarmány bé-takarittatik, mi követi mindjárt
 a mezőt? meg-szabadítják azt, s minden fele marhát rá hajtanak:
 mellyek mindent el-gázolnak, hánynak, turnak, tapodnak. Ha ki
 gondviséletlenségből az ő vetést oda ki hadta, vagy hogy nem se-
 rénykedet a bé-takarításában, vagy hogy későn vetet volt, hanem
 ha jól bé-kerteli, árkolya s őrzi (melly igen bajos dolog) hír lörttig
 mind oda lesznek, nem veszi annak hasznát senki. Így szokot követ-
 kezni az állapot, midőn a veszett időkből Isten a kegyefséggel, &c.
 előkel-

előkelhetős embereket az halál által, mint ó gyönyörűséges takarmányt el-takarítja; tsak a' fok pusztulás s' romlás következik után-na.

De lám ki-fogsz, s' magadat ezzel kuntatod: *Isak az én értemre sem mindenkor következet így a' dolog. Felel. Vedd észvedben; 1. a' veszett időben, mondom én, s' leg gyakrabban. 2. Olstán nem kélsz még: Avagy az isten kegyeségének, türelmének, és harag tartoztatásának gazdagágát meg-utálsd-e, nem tudván hogy az ő kegyesége téged meg-térésre indít? 3. Ki tudja, talám el-is kezdődött már, tsak hogy te né tudod elmérni s' érzeni, mint kétség nélkül a' Sidok, Josiás halála után, mikor még tsak ado fizetőkké tétettek volna Paro Neconak Aegyptó Királyának. Oh annál retteneteseb jelenlég ez! sokkal szörnyebb üressé jelent ez ha: ralenni, mellyel olstán valoban fel-serkentü. Oh Jeremia (így panaszkodott Jeremiás mindjárt a' Josiás halála rajba) ve-red őket, de nem fáj; meg-emészted őket, de nem akarják venni a' tanítást, az ő orozájok keménybek voltak a' kősziklánál, nem akartak meg-térni. Annakokáért (így vagyon a' 6-dik versben) meg szaggatja őket az Oroszlán az erdőből, és a' pusztában lakozó farkas, az az, Nabugodonozor s' többek, el-pusztítják őket. Híjában-valo fogások azért e'félék.*

Hafsznai.

Hafsznai a' Tanúságnak. A' jól itélni nem tudoknak bal ítéleteket czafojja ez meg. Kik ha az ilyeneket meg-halni látják, annál inkább ha ifjúságokban, kivált képpen ha valami szerentsétlenség miatt, így szoktak szólni: Am ezért s' amazért vágá-ki Isten; holot tégedet gonoszítvót és istentelent, tégedet vág-ki; az istenfélőket pedig né ki vágja, hanem a' mint meg-értők el-szedi, el-takarítja. Nem kell kettleni, fokban motskolták ez ifju szent Királyt-is, kivált képpen, hogy ily véletlen veszély e'fék rajta. Elsőben-is ama' Régifélessék, szokásokul függők, kiknek a' reformatio, a' Vallásban valo jobbítás (mellyet oly nevezetessen s' fényessen tselekedék) nem fér vala fogokra: ám szépen jára ugy mondtak, mind a' szép rend tartásoknak, isteni tisztelereknek meg-változtatása, a' fok újítások hozták az ő fejére a' veszedelmet. De kettők kérdehettenek volna e'fele hamis ítélettel itélőktől: 1. Josiás Király mit vétet, midőn mind azokat a' rozsz szokásokat s' bálványozásokat meg-hábarítja s' ki-hányá? a' vagy azté, hogy nem gondolt azzal hogy botránkozással, meg-hábo-rodás-

rodással, maga sok gyalázatjával és háborúság indítással-is eshetnék az a' dolog? Nyilva ezzel nem: mert kezében vala már az Isten könyve, melyhez minden Királyokat nagy erős kötelezéssel kötelez Isten. Mos. 5. k. 17. a' 29 v. ott olvasta Istennek mind azok ellen valo rettenetes átkát: mellyen az ő szíve meg-terfkerett, és keferűléggel ugyan meg-olvadot; s' még penig nem tsak el-mulolan, mint az Achábé hasonló állapotban, hanem mint Jeremiásnak, *égető tűzűl rekedvén a' tsontyai közzé*, nem talált nyugodalmat, valámig mindeneket az Isten törvénye szerint meg nem jobbittator. Nem volt hát ez vétek, hanem tulajdon az, a' mit Isten benne ily igen ditsér. De 2. tálám a' Kárr-ú, mellyet vélték hogy vallot volna, hántorgatják. De kérlek mi kára volt ebben e' szent Királynak? hanem ha ez, hogy ily álhataratlan, s' a' jolelkeket-is gyakrabban meg-fertezterő gonosz életben magát több ideig né fertezterthette? vagy az, hogy ily hamar nyugodni ment, s' nem hanyodot még többet? Nagy kár! Ha penig azt forgatták, hogy ily kevesse királykodhatot, sok szép javaival nem élhetet tovább. Halládé! Sőt annyit királykodot, az ő valóságos királyi tisztiiben annyit vit végben, hogy minden lágy meleg Királyok előtte felényit sem; a' buzgok penig mind őszveléggel sem többet. Nagyobbat mond az Istennek Lelke, Kir. 2. k. 23. 25. v: *Nem volt, ugymond, hozzá hasonló Király ő előtte, ki meg-tért volna az Istenhez oly teljes szívből. &c. szinteden szintén (hallyatok ezt) a' Moses törvénye szerint; és utánna sem támadot hozzá hasonló.* A' mi a' méltóságot s' e' világi jokat illeti, mitsodák azok? a' jövendőknek árnyéki, s' még penig igen mulandók, és a' mellyek idvességre ártanak inkább, a' közönféges veszettség szerint, mint sem használnak: Mellyek helyett, ama' meg hirvadarhatatlan Coronát-is és örök életet örökül vötte-el Josiás, s' veszik minden hívek.

Kir. 1. k.
21. 27.
Jer. 20.
9.

2. Haszon. Feddés is vagyő itt azok ellen, kik e'féle istenfélő nagy embereknek halálán, tsuda mint meg-vidulnak! rosz jel! mint meg-értők; sőt derekas gonofságnak jegye ez, Jer. 5. 3. De ugyan minek örülnek, midőn ez ilyen nagy hasznos emberek meg-halnak? Mert a' mi a' Vallást nézi, azt nem kell felteni, mert nem emberi erőn s' oltalmon épült az. Vagy hogy már inkább zabola nélkül lehec? Tud-dé a' szájára cresztett dőlczeg lo mint jár hamar nap? vagy hogy re-ncked-

2.
Lásd oda
fel.

neked-is több jut már az uraságban? Ez-is haszontalan reménység; mert a' közönséges jó, melly fundamentuma a' külön külön valonak, el-fordulván, oda kell a' te hasznodnak-is szükségképpen lenni. Vagy talám végezetre annak örülsz, mint a' Jofias vesztén örvendezők, hogy immár az illy istenfelő nagy rendek által kezdődöt *reformatiók: jobbétások* farban romlanak; s' megint a' régi szokások alnak helyben? Rosz, igen roszt öröml! mert tulajdon ez volt, a' mi a' Sido népre, az Isten meg-olthatatlan haragjának tüzet fel-gyújtotta.

3. *Hafzen.* Mikor az illyen istenfelő, nagy reménységű használatos embereket látjuk hogy a' vesztet időkben meg-halnak, tudván hogy jövőendő nagy veszedelemnek mutatója az, soha azt sikerésre ne végjük. Hát mit kell mivelní? 1. A' testi bátorságot kell szemünkből ki-űntünk. 2. Nyilvánosságos nagy kárvallásunkat kell meg-esmér-nünk. 3. A' bűnőkre, mellyekkel Isten fel-ingerlettünk, hogy e'fele igen szükségos nagy embereket el-szedegessen közzülünk, kell gondolatunkat vernünk, s' azokat kell igen szorgalmatoosan fel-keres-nünk. 4. Meg kell Istenhez térnünk. A' testi bátorságnak álmát kiűt-hetni, azoknak a' miket már meg-hallottunk, igen serény s' fontos meg-vizsgálásával. Ugy képzéd elmédbe mikor e'félét lácz, mintha valamelly tselédes gazdálátnál hogy ragadozza egymásat füstölő házából, melyből mindjárt által láthadd, hogy ezentúl romlás esik azon a' házon. Annyinak véld, mintha Lothot néznéd ki-vitetni Sodomából: mintha a' gondviselő a' termést takaríttatná, s' a' tarlo ezentúl meg-szabadulván, az egész mező el-gázoltatik, tapodtatik. Mellyet ha nem tselekezzel, maga a' veszedelem mely mindjárt rajtad lesze, pattantja ki az álmat szemedből. 2. Károdnak valóságos meg-es-méréfere szolgálni fog, a' meg-holt nagy rend ajándékinek, és mind e' hasznos tekintettségének keltekekppen valo meg-fontolása, annyi-val-is inkább, ha senkit, avagy igen kevesset lácz, a' kik helyekben valok lehetnének. 3. A' vétkeket akarván vizsgálni, mennyünk végere, miné-mű vétkekkel szokot Isten fel-ingerlődni, hogy minket illy szükségos Oszlopinkul foszszon-meg. Sorfál-is, ha egyébként nem lehet, elő-kerefsz, és mint meg annyi Achánokat nyakon kötve vonogál-lyunk Isten eleiben. Ez aránt-is nem vizsgálk megfészére; tekintsünk ismét a' fel-vőtt ígékben és a' historiában. Holot két rendbeli bűnőket talá-

találok: Kőzönfesseket, s Kiváltképpen-valokat. A' Kőzönfessek voltak: 1. Bálványozásban rettenetes bémérés, és abban a' gonosz Királyokkal meg-eggyezés. Mert hol s' mikor mondot ellene ez elmerült gonosz nép a' gonosz Királyoknak, holot igen-is tartoztanak volna véle? Mert mikor az allob urunk a' felsőb ellen parantsol, né tartozunk meg-fogadni. Mert Istennek kell inkább engedni hogy nem embereknek. Vagy ha azt nem merték, avagy tsak mikor hokózte, Király nélkül voltanak; leg inkább Jósias Király idejének kezdetiben, a' mikor e' szent Király meg tsak nyolcz esztendősz gyermek lévén, sok ideig az országot ők igazgatták, mit nem vihettenek volna végben? de nem volt szívek hozzá. Melyhez képest Jeremiásnál, ki Jósias idejében prophetált, szintén ugy pirongatja Isten őket, mintha tsak magok vétkeztenek volna: *Almélkodjatok-el egek ezen, és iszonyodjatok. Mert két gonoszságot rótt az én népem: engemet élő vizeknek kutfejét el-hagyot, hogy ásnának magoknak kutakat, meg-omladozt viz nélkül való kutakat. A' te városidnak számok szerint a' te Istenid juda.* Melyben oly igen belé-is mérültenek zabállottanak volt, hogy immár Isten tovább nem várakozhatnék. Es így ők szerzették magoknak, hogy sietne Isten ki-ragadni ez istenfelő Királyt, hogy se várakodni az ő kedveért ne kellene; se a' több gonoszokkal együtt ne szenvedne. 2 dik kőzönfeges vétkek, a' gonoszból való meg jobbulásnak eszközeinek el rekkentése. Nézzétek, el-enyésztték volt az Isten könyvét, hané e' szent Király kereszteré-fel. Mi fel-találhatták volna ezt ő magok is; mert nem igen régen vesztet volt el, vagy Manassénak e' Jósias Király nagy attyának, vagy penig Amonnak ki édes attya volt, idejekben: jól rá emlékeztenek arra foka; de nem keller, hogy annál inkább meg-maradhasanak a' bálványozo életben. A' nállok lévő párok-ishíszem szolgálhattanak volna nekik, de tsak félre tőtték, vagy a' gonosz Királyoknak könnyen ki-adták, ha mikor bém-szedették azokat: nem lévén az a' jo indulat benne, mely az üldöző Tsászárok, nevezet szerint Diocletianus idétt vala a' Keresztyénekben, kik életeket adták inkább ki, hogy nem a' szent könyvet az el-égetésre; sőt a' kik a' nagy félelemnek miatta ki-adták is, Traditoroknak, árulóknak híjták érette.

Tsel. 4.
19.

Jer. 2.
12. 13.
28.

A' Kiváltképpen való bűnök is Két karban vadnak. Az első karban in

defectu, a' lincsnál aláb. 1. Az Isten ebbéli nagy kegyelmességének, ki ily kegyes, értelmes, &c. elől-járokot adot, nem bocsátá. Mi nem vágyot volna e' nep nagyobb részént ilyen Királyra. Jusson eszünkben mit mondtak a' régilegessék s' szokáossiak az első haszonban, életében is fokot süttogtak e' feleket ő ellene. Elsőben-is mikoron arra a' jeles nagy reformatiora, meg-jobbitásra készülne, és a' háládatlan népet

Kron. 2.
K. 30. 10

szolitaná arra: Hiszedé hogy fokak, mint Ezechiást hasonló igyben tsak meg nem guggolták volna véle. De leg inkább hogy osztán hozzá fogához a' bajos isteni szent munkához: hogy tellyességgel mindeneket, akár mely régiek lőtenek-is azok, minéművek valának a'

Kir. 2. k.

23. 13.

többi kőzöt, ama' magas helyek, melyeket még Salamon Király építtetet vala az ő feleségének, Jerusalemben; és minden egyebet, tsak mikis rendtartást-is, s' tőb mindent, nagyot, kitsinyt, valamelyek az Isten regulájával a' szent irással őszve nem illenek vala; a' bálványozásnak meg tsak nyomait-is, válogattatlanul el-töről, ki-veszt vala az Isten népe közzül. Melyert-is mondatik felőle, hogy nem volt néki mássá, az Isten ditsőségehez való buzgóságban, s' hozzá hasonló Király, sem előtte, sem utánna. Melly menyi fok baliréleket, rágalmazást, szidalmat, dühös fenekedéseket szokot légyen magával hozni, minden időbeli állapot, s' a' mostani-is kellesténel-is inkább bizonyítja. Azért sietet s' siet-is Isten, az ő drága gyöngyeit ily istentelen semmire tartásból ki-menteni, s' magához venni. 2-dik Kiváltképpen való bűn, a' Meg-jobbulás Eszközeinek, mikor Isten azokkal kínál, vagy nem vétele, vagy tsak immel ámmal vétele. Mikor Isten Josiás idejében, az el-vesztett Sz. könyvet kézhez jutatá, azt véledé hogy egyaránt kapot volna a' Sido nép e' szent Királlyal azon: tselekederi különben mutatja. Sőt azt jelenti Jeremiás hogy el-ment ő azzal a' Néphez, s' nem vette, sőt a' kösziklánál inkább meg-keményítette magát, tsak áltáljában nem akart meg-térni, s' azt mondta a' Propheta magában: Bizony parasztok ezek, bolondok, mert nem tudják az Urnak utát, az ő Isteneknek itéletit. El-megyek a' fő emberekhez, és szollok nekik, mert ők tudják az ő Uroknak utát, az ő Isteneknek itéletit. De azok is el-vetették az igát, ki-rontották a' jármát: az az, nem találkozot, a' ki rá figyelmeztet volna. 3-dik kiváltképpen való vétek, a' penitentiara, mikor arra hij Isten, nem igaz szível való magunk adása; s' a' kevés igazán kefergő

Jer. 5. 3,
4. 5.

lelkekkel nem egyaránt való megilletődés. Jöfist ugyan itt sirni, ruháit meg-szaggatni, Istennek meg-engeszteléséről szorgalmatoskodni olvassuk, de hogy a' Nép-is vele egygyűt azont mivelte volna, nem olvassuk. Sőt ha mit, többire majd erővel tselekedet-is, az-is csak hypocrisis volt, az után azt-is meg-bántra; s' meg penig olykor, a' mikor már egész az a' veszedelem, melyről itt jövendőt Isten, fejekén tölt vala. Jerémiásnál 44-ben vagyon a' *historia* megírva: Mikor már Egyiptusban volna, a' veszedelemtől meg-maradt nép (a' hová futot vala a' Babyloniai Királytól felteben, mint hogy Godolias a' kit eleiben rendelt volt, agyon verték volna,) és Isten izené nekik, hogy meg-gondolnák mi eset rajtok, a' sok teméntelen bálványozásért csak nem régen, az az, hogy Isten őket az őfok szép intéésnek meg-veréseért le-vágatta, el-pusztította Országokat, s' fogfágra vitette a' nagyobb s' jobb részt, hagynák-el avagy csak ez után már, a' bálványozást; mert bizonynal fegyverrel, éhséggel és döggel ölné-meg itt Egyiptusban-is őket. Hald-meg Istennért, igaz magadra szabással, mit felelt az alig akadt vajut maradék nép: A' szót, *me'yet szoltál minékünk az Urnak nevében, nem akarjuk* Ez 44. Jer 4.
tőled hallani. Hanem azt tselekedjük a' mi hi-származot a' mi szájunkból, 16. 17.
hogy áldozatot tegyünk az égen való állatoknak, és nékik itali áldozattal áldozunk, 18.
miképpen tselekedtünk mi, és a' mi atyáink, és a' mi Királyunk, és a' mi Hadnagyunk Judának városiban, és Jerusalemmek uczáin, és bétöltünk kenyérrel, és gyönyörűségben voltunk, és semmi gonoszt nem láttunk. Mielőttol fogva penig az égen való állatoknak nem kezdenk áldozni, minden nélkül szűkölködünk. fegyver és dög halál miat meg-eméjsztetünk.

Ezek a' kiválteppen való bűnök *in defectu*. A' felettebb benne elmenésnek vétké *in excessu* (mert attul-is meg-esik gyakran) az ilyen nagy kegyes, értelmes, és értékes rendeknek *kellete felet szeretése*, bersüllése, s' a' benne való bizás. Nem kell kétleni hogy Jöfiással-is, a' kevés jök, kik közzül való lón Jeremiás-is, azt nem miveltek. Azonban Istennek nagy erős fogadása tartja, hogy az ő ditsóségét másnak nem adja. Ha azért az emberek adnak csak mi kitsinyt-is abból, elszokta háritani az akadált, hogy se az Istent meg ne foszszák a' mi az övé, sem az ő magok lelkek ellen ne vétsenek. De mitsoda kellete felett szeretni az ilyeneket? Nem ugy itélai felőlök, mint Istennek

tsupa

tsupa azon tsak eszközei felől, hanem fellyeb annál. Mondhatja: Miisoda keresztyén ember volna a' ki azt tselekedné? Kéiképpen léfzen az, *egyenest vagy nyilván*, melyet könnyeb elkerülni, vagy *alattomban*, melynek nehezebb ellene állani. Ez penig így léfzen, ha e' nagy istenes &c. embereknek kedvéért sok keresztyéni tiszteinket el-hadjuk, mulatjuk, vagy ha nem-is, mindazáltal nem kellete szerint való módon és mérték szerint tselekedjük azokat. *Az urban tartozunk őket szerethnünk s' betsúlhnunk.* De mit téfzen ez? Meg-tanit erre az Apostol, 1. Cor. 7. 29, 30. *A' kiknek vagy, úgy tartsák mintha nem-is volna, a' kik sírnak mintha nem-is sírnának, &c. mert el-mulik e' világ és annak ábrázata.*

Ezek s' több sok e' félék a' bűnök, mellyek Istent fel-ingerlik, hogy siesse ki-ragadni a' kegyességgel, böltséggel és hatalommal előkelő nagy embereket, azoknak nagy nyereségekre, a' meg-maradtaknak penig meg-síratatlan károokra. Ha ezekre szemeinket s' szíveinket nem fordítjuk, meg nem esmérjük, szívből meg nem síratjuk, és az Istent Christusban ezekről, mind ezeknek igaz és valóságos meg-urálása, el-hagyása, és magunknak meg-jobbitása által, meg nem engeszteljük, követjük; meg nem szűnik az Ur tőlünk, valamig minden Ofzlopinkat, minden Lothokat, minden Mofecéket, Palokat, &c. (kiknek kedvéért kedvez a' mi Sodománknak, hajonknak) ki nem ragadozza; hogy ofztán senkit nem nézven öntse ki az ő langolo haragját, miglen mind meg nem emésztetünk.

Nofza azért ugyan most, e' nagy s' több sok rettenetes bűneinket meg-esmérvén, adjuk igaz penitentiára lelkeinket, és igaz magunk meg-alázásában, Christus által álljunk a' törésre Mofesszel a' megharagut Isten eleiben, talám még meg-kérlelhetjük, nem mondván utolsó sententiát még reánk, mint a' Sidokra, a' mellettek való törekedéseket a' meg-tiltván. De talám nem mindjárt vehetitek észetekbe hol kezdjétek?

Jer. 11.
14.

Tekintetek e' fekete gyászal bé-vont szomoru s'elyére, kit zártatok ide? Leg-elsőben-is szeginy marokni Magyar nép, Erdély s' Magyar ország, te fontold-meg keferű nagy kárvallásodat. Az erővel, s' serényfeggel virágzó Ifjuság, tsak magán-is az országoknak leg drágább kintseknak esmértetet eleitől fogva, honnan költ e' közmondás: *Vének eszével s' Ifjak erejével.* Teneked, lásd-meg kerlek, az irigy halál,

halál, gyönyörűleges gyermekdéd termékeny fadar vágta-ki kerted-
ből! nem csak közönléges erős Ifjad, hanem egész minden jó Ifjaidnak
kellő szép ékes virág szála, minéművel nehéz meg-mondani, ha tün-
döklöttél valaha: zöldellő boroftyánod, kinek árnyékában sok felől
való rád töreseknek süts hévfégek ellen, reménletted hogy megma-
radhatsz, ez hiszem tőled oda! kevés számu, haza hasznára serdült
erős Ifjaidnak, sőt az erőnél is szűkebb, s' fok ősz fejeket felül ha-
lado tanátsofságodnak, és bölts értelmes voltodnak, mellyel mesz-
szére-is híres-is valál: s' ezekhez képest, Isten után való nagy remén-
ségidnek summáját takarítod ezentúl sirban! Oh buba merült, oh
nyomorult szegény Haza! Kin egyik keserves kárvallásnak *örvénye* Solt. 42.
a' másikat hja, míg majd el-burult, s' el-fogycz tellyességgel! Oda
vadnak már tőled régen, régi erős ofzlopod! A' híres neves, s' oly sok
időkig virágzó BATHORI Háznak majd emlékezeti-is el-fogy!
A' Tündöklő BETHLEN *Familia*, ki alat ki-tépődött szárnyad nőni
kezdet vala, mely hamar el-enyészek! Ez egyetlen egy Isten után
való reményed is, a' Fényes RAKOCI Nemzet, im oh mint meg-
bomla, s' haa' nagy irgalmu Isten nem könyörül vala, csak nem mind
el-bomla!

*Lásd er-
ről a' kö-
vetkez-
dő 111-
dik Pré-
dikációt.*

Hát a' te károd, Isten Anyaszentegyháza, ez meg-betsülhetetlen
vesztettségben mitsoda? nints a' ki meg-mondhassa. Azzal ditsekedik
Dávid a' 119 Soltárnak 99-dik vfeben, hogy Isten öter, *az ő bizonyság*
tételnek vétele, s' parantsolatnak őrzése által, Tanítóinál értelmesbé, s' a
vénknél böltsébbé tőtte volt; ihol ihol (jó lelekkel mondhatni) ez va-
la másíkja! Isteni tisztetletidnek, s' rendtartásidnak, az egy örökké
meg-álló Isten igéjébéli *tiszta finum voltáért* buzgó jósiáodat: oltal-
mad mellel, erejét, elméjét, erdekét, bertsülletit, sőt életét-is nem be-
tsüllő Dávidodat, jó nagy Isten; mindjárt földben tézsed! Scholák,
Scholák, oh alig akadt szegény Scholák, oda vagyon a' tükretek,
el-dőlt gyámolotok! Tudófloknak mind haza fiainak s' idegenek-
nek, kül valoknak gyönyörűségek, tisztetések, mint nap hévfégé-
ről el-sütteter ékes virág szál, mely hamar el-hirvada!

Kegvelmes Fejedelem Urunk, kit Isten, *mint tűzből ragadott úszógót* Zac. 3.2
ugy tarta-meg nagy izerentsénkire, a' Nágod nagy kárat, e' közönléges
nagy kárvallásban, ki-beszélhetné elő? Né akarok ugyan oly kegyetle-
leni,

lenni; hogy a' nélkül-is kellett felet keferedet szivedet inkább keferitem, de nyilva job kezdettől váltál-meg! Halhatatlan emlékeztető idvezült Kégl Urunk, a' Nágodédes Atya most hal derekafő meg Nágodot! El-felejt bár mi deneket, de ez egyetlő egy szerelmes ösiednek, éretted való igaz szívbeli buzgoságot, tsudálatos nagy szerelmét, mely felől inkább mondhatod, mint Dávid a' Jonatháné felől:

Salm. 2. k. Tundáltoz a' re szereteted oh szerelmes atyámfia Rákóczi Sigmund; énnél
1. r. az az aszszonyi állatok szeretetnél; ezt soha, ha akarnád-is, né felejtthetd!
mellesé v.

Mikor Nágod alut, ez vigyázot: mikor a' dolgokat nem érthetted, ferenyen tudakozot! A' Nágodbetsülleti s' méltosága felől, a' magájénál inkább szorgalmatoskodot! Egy öröme, egy bánatja volt Nág! Adja a' könyörülő Isten, hogy Nágod e' mostani jó tanácsokban, igaz hűségben, s' közönséges jora való igyekezetekben igen meg-fogyatkozot világban, e' kárvallásnak buvár, maga nagy kárával soha meg ne tapasztalja! de az bizony dolog, hogy immár, mind a' közönséges jora, mind az isteni szent tisztetletnek tisztaságára való derék vigyázásnak, gondviselésnek nehéz sulja, szegény nemzerünkben, annyival-is inkább tsak a' Nágod vállaira rakodot. A' mely terhet kettőn emelhet vala, már egyedül Nágodra maradot. A' bölts itéletű Isten, a' ki ezt tselekedte, s' nem kerdehetni-meg miért mivelte, jelentse-kia az hatalmas erejét Nágodban: mely vegre e' Christushan elköltözött szerelmes Attyafának, mind Isten dicsőségéhez, s' mind a' közönséges johoz való buzgo lelkét, toldják kettős mértékkel a' Nágodéhoz!

Tudva mulom *Kezvelmes Aszszonyom*, probáknak Oskolája, Isten keferves lövöldözésének ki-tótt tárgya! tudva mulom Nágod mellől, ki e' keferves tsapásnak kárát inkább érzed s' keferged, mint sem én azt ki ábrázhatnám. Inkább a' helyet-is, tsüggedező, s' keferűséggel bágyasztatott és szintén el-fojlodott lelkednek hathatos enyhítésére, vizgaltalásoknak mennyei olajját kívánok Istenről!

Belé estünk hát valoban, belé estünk nagy Ur Isten, minden felől a' kárban! látjuk mint meg haragutt Isten ellenünk! Nosza azért ismérjük meg bűneinket. Nyilva *Bárványozásban régi meg-áttalkodott* bé merülés lehet közöttünk; mert ezt talállok *Első* közönséges vétkeknek, melyért Isten az Oszlopokat el-fizokta szedegetni. Mellyer
 hogy

hogy inkább fel-találjunk, gondoljuk-meg hogy a' *Bálványozás két fé-* Mos. 1. k.
le, Temerdeki avagy nyilván való, és *Mélyseges*, titkos. Az első rend- 31. 35. v.
 belit, a' nyilván valót hadjuk a' Pogányoknak, és a' kik faragot ké-
 peket imádnak. A' titkos olyan mint a' Ráchel el-dugot bálványkái,
 melyeket szorgalmatos kereséssel sem találá-fel Lában az ő atya a'
 Sátorban, maga ott vala Ráchel alatt. Így rajta ülünk mi e' bálványo-
 záson, nyugotjuk magunkat rajta, s' azért nem érezzük. Kettőben
 szokot pedig ez lenni: a' *Tudományban és az Eletben*. Gondoljuk-el
 már, avagy nem találhatnák-e mi közöttünk sok emberi lelemények,
 melyek vagy tellyeséggel nem szabadok, és a' mi vallásunknak fun-
 damentumival ellenkeznek; vagy ha közben hagyot dolgok-is, de
 nem tsak *jo rendért s' szabadossan* tartatnak, hanem mintha Isten paran-
 tsolná azokat nagy tűzközegecségnek neve s' szine alatt: melyekhez
 nagyobb buzgóságunk-is volna, mint Isten tulajdon parantsolatihoz.
 Ha nintsenek e'félek, joval jo, oh igen jo! de ha vadnak, oh ilyen
 mélyseges titkos bálványozások azok! Az *Eletünkben* mind bálvá-
 nyink, elménkben, betsüллерünkben, értekkünkben, hatalmunkban,
 jo szerentsénkben, &c. való bizakodásink: a' telhetetlenség, és töb-
 sok ezerek. Melyeket nem könnyen veszünk eszünkben, mert édes-
 deden ülünk, s' alszunk rajtok. Még ha ki izgatja-is, sajnáljuk. A'
Reformatio, Meg-jobbítás *Eszközeinek El-rekktentésében-is*, nem va-
 gyunk üressék: mert azokat némelyek, vagy tellyeséggel el-rek-
 kenteni kívánnák, s' török-is váltig fejeket mint vihések s' vitethések
 végben: mások ha el-rekktentéseket nem kívánják-is, mindazáltal
 kevés gondjok rejá; vagy ha annyira való lélek vagyon benne,
 hogy az intselkedőknek ellenek áljának, mindazáltal sziveket nem
 adják úgy rejá a' mint kelletnék. Melyhez képest, ha mi jobbulás
 akarna-is születterni közöttünk, úgy vagyon dolga, mint a' születte-
 tendő gyermeknek, *ki már szintén el-akarna jóni, de nintsen a' születse* Kir. 2. k.
 erő, mint az istenfelő Ezechias szol vala amaz igen nagy szorulásban. 19. 3.
 Ezt pedig, ezt az Isten nagy Ajándékját, nehai b.e. méltóságos *Ráko-*
cisigmondot, mint betsüллерtűk, szoljó a' magunk lelke; mert noha vol-
 tak, kik szivek szerint tisztelték, szerették, kik most, mint meg' meg
 annyi meg-epedet lelkű Jeremiások, keserveffen-is *síratják*, s' keszek
 volnának, ha használna, *síralmas mondásokat tenni, melyeket a' Magyar* Krö. 2. k.
fiaknak 25. 25. v.

fiaknak ki-adnának örök emlékezetre. Más felék-is voltak, mi okból, magok tudják, mint egy bánván s' irigylvén, Istennek e' ritka nagy áldását nemzetiünkön: nem csak a' más felé vonók penig, hanem a' *hiunek tselédi közzül-is:* kik miat Noehoz hasonlót is (mikor a' bárkát épitené) kellett szenvedni, s' szenvednek talám hideg tetemi-is, tudnia illik olyakat, minéműveket az *Elő Haszonban* jelenték. Ne ha kinek mit véter, hanem ha hogy mindent varakozáa felet-is betsült és tisztelt. Nem akarta Isten tovább szenvedni ez ő drága gyöngyének utálságát: ő öökké- valo betsületre emelte őtet. De ti-is ez istenfelő b. e. Urnak szivből szeretői, nem vadtok színtén üressék, ti-is okot adatok reá, hogy fiesse Isten e' nagy kintset ki-ragadni. Ezt penig azért, hogy tanuljatok az Istent inkább tellyes szivből szeretni, egyedül ő hozzá ragaszkodni, és nem oszlatni-meg szíveteket.

Ezeket azért, s' több fok bűneinket esmérjük-meg; ezeken olvadjanak-el, mint Josiáknak, a' mi lelkeink; ezek miat *szaggassuk meg, nem ruháinkat, hanem szíveinket:* ezekért engeszteljük Christusban a' meg bántodot Ur istent. Nem-is csak ezt penig, hanem mint Josiás, feleljünk ki Isten kegyelméből mind e' bűneinkből; kiválíkeppen bálványinkat nem csak a' mellyek az ut feleken, szorossákon, templumokban vadnak, hanem leg inkább s' mentől hamaréb a' mellyeken oly kedvesen üldögeiünk, s' édesdeden aluszunk, e' bálványinkat mondom szedjük őszve: és mint Jácob Bethelben bé-érkezése előtt az ő háza-népének titokban lévő apro istenkéit, ássuk mélyen föld alá. Ki tudja, ha még meg nem könyörül az a' kinél sok bűn bősánát vagyon: és ha ugy teszik néki, a' jóvendő nagy gonoszt vagy el-fordítja, vagy meg-könnyíti, hogy meg ne emésztiődjünk.

Te azonban (hogy már belzédemet fordítsam s' végezzem) Te kevés ideig valo kedves örömünk: ifjuság virága, nemzetednek ékessége, házadnak Isten után nagy reménye, gonoszakaróinknak félelme, Ecclesiáink hű gyámola, építője, öregbitője, Scholák terjesztője, ifjui tiszta életnek tüköre, szüléid tiszteletiben telhetetlen ritka példájú, nagy ember betsülhető kívánatos Urunk, mind ezeken már által mentél! A' jo bólt Isten, a' te igyenes s' kegyes magadviseelésnek gyümölsésvül adta néked, hogy tégedet, mint eleve étő drága jo izű gyümölsét, ily hamar le-szakaszon: idvezült eleidhez költőz tef-

Gal. 6.

Mos. 1 k.

6.

Joel. 2.

13.

Mos. 1 k.

35. 2. v.

M A S O D I K P R E D I K A C I O.

töztessé lelkedet az örömben, testedet pedig. *Isten, lelked esmérési s emberek békességében takarította koporsóban; hogy ne lássák meg a te szemeid a jövőendő nagy gonoszt.* Mely örömet te veled még éltedben, mint Mósesse a Nebo hegyéről a Canahán földet, tsak szintén ki-múlásod elődedin, nyilván meg-láttatá: kinek meg-telvén lelked ama szép biztató hallásával: *A' Jesus Christus vére tisztít meg minket minden bűneinkből; többire annak kettőztetésében lelkedre fejezelében, nagy hited bizodalmanak ilyen terjesztésével, (mert ez volt tulajdon szavad;)* Az Ur Jesus Christushoz szentsége, igazsága, tökéletessége legyen én rajtam mind örökké; Amen! mondom, eféle Christushoz erősképpen ragaszkodó sűrű sohajtások közben, államag a' szod, s' mint valami jó illatu drága szerzfámoknak füstli közöt, *méne fel kegyes lelked menyben.*

Mos. 1.

k. 34.

Ján. 1.

lev. 1.

7. v.

Bir. 13.

20.

Oh erőtelenségünknek édes istápja, állapotunk erős oszlopa, hogy esel-el mellőlünk! Oh kire hagyod immár, több sok szép kövekre igen méltó jofágid közöt, amaz égő tűzhöz hasonló ritka nagy istenes buzgoságot, az isteni tisztelésnek tisztasága, s' annak terjesztése mellett, le-vezekvén a' kedveért, minden e' világi tekinteteket rolad? Melyben, hízeltetés nélkül mondhatni, a' szerű ember, mostani emberek értére hozzád hasonló nem volt. Gyenge épületünk mellől el-véretet oh jo Támasz, Nekünk már tsak a' sok félelmet, rettegett, Szerelmelidnek a' nagy kívánságot, Mindeneknek boldog jo emlékeztetedet hagyod! mind addig, mig minket-is a' jo Isten e' siralomnak völgyéből, utánnad költöztet. A' mikor osztán nagy örömmel meg-látunk idvezült Eleiddel, a' boldogult

lelkeknek, s' ditső Sz. Angyaloknak, fényes Seregében! Amen! Amen!

HARMADIK PREDIKACIO.

Méltóságos nagy emlekezetű, kíváncsatos istenes életű
néhai Öreg

G R O F B E T L E N I S T V A N N A K

Teste felet, Fejérváratt 29 Martii, 1648-ben; ki romlando testének meg-
arvult Sátorát le-tévén, boldog s' romolhatatatlan halhatatlansággal fel-
öltöztetett, 10. Jan. 1648-ben, Etsed várában, életének 66-dik esz-
tendejében. Temettetett penig Fejérvárat az Eöreg Egy-
házban 29 Martii, 1648-ben.

K E Z D Ő B E S Z E D.

K Et nagy Ok gyűjtöt minket, Tekintetes, Méltóságos, es minden
tisztelettel nevezendő minden rendbéli jelen valo istenfélő Hívek;
két nagy Ok gyűjtöt, mondom, most minket ily felelten őszve: eg-
gyik az Istennek rendelése, mellyel ezt a' Napot, a' hétnek napjai köz-
zül az ő tiszteletire külön fogta; második, im ez gyászos Koporso.
Ama' meg-élemedet régi nagy Sz. a' Jákob Pátriarcha, midőn már
Aegyptusban az ő Josephéhez, minden magával bé-érkezet volna; au-
dientia adatik mindjárt a' Királytul néki; fel-indul hozzá: mint il-
lyen uj embernek látására, a' nép kétség nélkül ki-tsődül. Nézik a'
szép ősz vén jámbort; ki ékes meg-élemedetségén, s' jo nyers öreg
állapotján tsudálkozik; ki ismét jeles modos magaviseletét szemléli:
Némelylek az ő ősz hajszálairol, s' meg-fejéredet izakálárol nem ve-
hetik-el szemeket. Pharaoh a' Király ugyan nem álhatja, hanem meg-
kérdi: Hány, ugymond, a' te életednek esztendeje? Mond az istenfélő
vén: Az én bujdosásomnak esztendejének napjai, száz harmincz esztendő;
kevessek és nyomorúságosok voltak az én életemnek esztendejének napjai!
Ihol nekünk istenes szomorú Gyülekezet, az ujonában érkezet Pá-
triarcha ma. Kinek érkezésének hire el-terjedvén közöttünk, im-
mi-is számossan látására, tsudálására őszve gyűltünk. Vajha (a' vál-
tozhatatlan írelető Istennek ugy teczven) életben jóher vala kö-
zinkben, nem kevessebb tsudálkozással tsudálnok most mi-is az ő szép
éleme-

Mos. 1 k.
47 v. 8,
9. v.

élemedet öreg voltár, jó nyers korosságát, ama' szokot kegyes te-
kintésit, meg-fejeredet szép sző haját szakálát, igazán *Pátriárcha*
magaviseleket; de oh az irigy halál, s' ez fekete gyász tellye, mind
ezeket előlünk el-rejtette, el-dugta! Jut eszemben mit mond volt
Naomi, ama' régi szent aszszony, mikor *a' tiz esztendő* alatt volt
bujdosásból meg-térven, Bethlehem kapuján be-menne, s' ez ő jó-
vetelire ki-todult fokaság, hallatára ezt sibonganá felől! : *Nemde*
nem ezé a' Naomi? (mely név annyit teszzen mint ékes;) *Ne hijatok,* *Ruth. 16*
ugymond, engemet Naominak (szépnek, ckefnek,) *hanem hijatok en-* *19, 20.*
gemet Máranak (keferűségnek) *mert igen nagy keferűséggel illetet enge-*
met a' mindenható: Telin mentem vala el, de im üressen hozá-meg az Ur!
Oh b. e. istenfelő Pátriárcha Ur, bezzeg hogy Te-is (ha szolhatnál)
lelkeinket általható keferű meg-szolliatással mondhatnád nekünk,
kik a' te hiredre tegnapi napon előtben, most már ideig való szállá-
sodra, ide ugyan be-omlótunk: Ne hijatok, oh ne hijatok engemet
Coronának, (mert az István név anyit teszzen) az én nevem már nem
Corona, hanem *Mára* (keferűség) mert nagy keferűséggel illetet en-
gemet a' *Mindenható*. Telin, édes idvezült Házastársommal, két sze-
relmes Fiaimmal, &c. bujdostam vala ki innen; im üressen, az egy
pufzta meg hervadot testemmel hozá-meg az Ur! Azt felelé fellyeb
Jákob Pátriárcha Pharahonak, midőn üdősége felől tudakoznék tő-
le: *Az én bujdosásomnak esztendejének napjai*, ugymond, enyi s' amanyi,
kevessek és nyomorúságosok, &c. Igazán, valóban igazán felelhetnéd
ezt is magid felől, említésre kívánatos Urunk, mert nyilva életed-
nek nagy része bujdósás lőn! *Kevesre telék életed esztendeinek száma,*
ugyminttsak *67 re* sem egészen, ki sok százakra valál méltó; az-is
penig, mint az istenfelő Jákobé, *szomorú, kedvetlen, és sok nyo-*
morúságokkal tellyes! Bizonyságul hiyak én erre tégedet nyomor-
ult Erdély s' Magyar országnak jó Resze. Bizonyságok azok a' sok kefe-
rű könyhullatások, melyeket hullattál száma nélkül, *az Ur penig meg-* *Solt. 56.*
számlált s' tömlőjében-is szedet. De im e' háborús tengerről, az Isten,
a' kiben hittet, a' tellyes meg-pihenésnek örvendetes ki-kötő helyére
vün által! Melyhez kepezt, oh ne mond már, ne mondd, *szerelemes*
Atya, hogy neved nem *Corona!* mert a' ki e' világi *Coronát*, édes Nem-
zednek, s' abban az Isten seregének hasznáért, nem betsülted, le-
tötted;

tötted; most vagy már ha valaha, őtök virágzásban meg-maradando ékes *Corona*! mivel ama' minden igaz híveknek számokra le-tétetet *Corona*, fejedben vagyon nyomva, édes idvezítő *Fejed*, fejedet azzal meg-koronázta! Ezentúl tesszedet is; azon boldog reménység alatt földben tesszük. Mely minekelőtte lenne, e' szomoru alkalmatossággal, mivel az idncp-is kívánja, tanuljunk az élő Istennek szent igéjéből. *Oh Uram, sies fűj segítségünkre! szenteld-meg nekünk mostan-is szent igéd szolgálatát épületünkre, s' örök vigasztalásunkra: Amen!*

A' FEL-VÖTT IGEK.

2. Kron. könyvnek 35-dik r.

24 v. — a' Jofias halálán egész Judáhnak és Jerusalemnak népe síra.

25 v. Jeremiás-is síratá Jofiašt, és síralmas énekekkel síratják vala őtet, mindnyájuk az énekes férfiak és aszszonyi allatok, mind e' mai napig, kiknek éneklések ugyan szokásban méne Israhelben.

E' Szomoru Historiátskának tellyes meg-értésére, e' Négy dolgokat látom meg-fejregetésre szűkségefleknek lenni:

I. Kitsoda volt ez a' Jofias? II. Kitsodák síratták?

III. Minémű síralommal? IV. Miért?

Mellyeket végben vivén, Tanuságot hozok-ki, s' Hasznokat a' Tanuságból; és beszédemet e' szomoru alkalmatosságra valo szavam fordításával fejezem-bé.

1. Ki volt
e' Jofias,

a' Jofias halálán egész Judáhnak és Jerusalemnak népe síra.] Kitsoda lőtt legyen ez a' Jofias, jobban meg nem értjük, mint ha e' hármat értekezzük-meg a' szent historából felőle: 1. Személyét. 2. Elerét. 3. Halálát. Személyét a' mi illeti, ez volt ama' Jofias, kiről Isten, ez előt, még az Israhel meg-szakadozásokor mindjárt, prophetáltatott vala, amaz ő Embere által, kit az istentelen Jeroboámhoz küldött volt Bételben: Oltár, oltár, ugymond, ezt mondja az űr; imé egy férfi születtetik a' Dávid házából, kinek neve leszén JOSIAS, ki meg-áldozza te rajtad a te környüled valo Papokat, &c. és az embereknek tetemit meg-égetik rajtad. Ihol Király volt ez Judáhnban, Dávidtul fogva 17. dik, amonnak fia, Manasének penig (kik mind ketten rettenetes bálványozo gonolő Királyok voltak) unokája: nyolcz esztendő korában tétetet Királlýá. Elerében ez illyen Király volt: mihelyt a' királyságban bé-állá, mindjárt boltsuját vevé istentelen atyainak gonolő ujjuktul, s' a' mint

Kir. 1. k.
13. 2.

amaz

amaz eleinten valo Nagy Attya, a' szent Ezechias Király, a' Jehovának kereséséhez fogá, (oh áldot és istenes kezdet!) Annak utánna mihelyt valamennyire nevedkedhetek, *Judáht és Jerusalemet, a' sűrű bálványoktól és bálványozásoktól kezdé tiltogatni: le-rontja vala mindenűt az oltárokat, a' fa képeket, berkéket, a' bálványozo Papoknak tsontjokat-is meg-égeté azoknak oltárin. Bethelben-ü szintén a' szerént, valamint az Ur meg-jövendőltette vala, véghez vivé az Istennek beszédét: nem-is nyugvék, valámig minden Bálványit ki nem veszté egész Israel földéből. E' vala az a' Király, a' kinek idejében, az Urnak, az ő előtte lévő bálványozo Királyoktul Attyaitul el-enyésztt Törvény Könyvére rá akadának; melynek olvasására, ám ugy meg-is keseredet, s' el-olvasdot-is vala az ő lelke, értvén mely rettenetesen fel-lobbant volna az Urnak haragja a' szörnyű bálványozásért, hogy nem találhat vala lelkének nyugodalmat, valámig a' Propheta Alszony által, az Istennek akarátját meg nem érté. E'kor izeni vala Isten neki: Mondjátok meg a' Férfinak, ki titeket én hozzám küldöt: Ezt mondja az Ur, imé én veszedelmet hozok e' helyre — mind a' Könyvnek beszéde szerént. azért hogy el-hagytanak engemet &c. A' Juda Királyának pedig, ezt mondja az Israelnek Jehova Istene: mivel hogy e' beszédet halván, meg-lágyult a' te szívöd a' Jehova előtt — és meg-szaggattad ruhádat, s' sirtál előttem; azért én-ü meg-halgattalak — meg nem látják a' te szemeid azt a' nagy veszedelmet, melyet e' helyre hozok. Ezen Király szerzette vala, amaz emlékezetes Nagy Hufvétor, mely felől azt mondja a' az Istennek Lelke, hogy nem volt ahoz hasonló, egész a' Bivák idejektől fogva, mind a' napiglan. Sok Kegyelmeségi-ü ennek a' Királynak, Hiveihez, s' egyebekhez, a' száma nélkül voltak. Egy szóval, olly jo, olly igen nagy istenfelő Király volt ez, hogy a' Szent Lélek, ennek örök jo emlékezetire, ilyen bizonytságot hagyot felőle: a' Nem volt ő hozzá hasonló Király ő előtte, ki meg-tért volna az Urhoz teljes szívből és lélekből &c. és ő utánna sem támadot ő hozzá hasonló.*

Halála e' nagy szent Királynak így eset: Midőn illy serényen, illy nagy isteni buzgóssággal, az ő igaz Királyi Tisztinek minden részeit véghez vinné, mikor már tsak nyugodni kellene, azonban Pároh Neco Egyptus királya a' az Assyriai Király ellen hadat indit: e' szent Király, (né talám Országát féltvén tőlle, vagy valami egyéb okból)

1. Kir. 2.
23.
2. Kron.
35. 7.

2. Kir.
22. v. 10
11. 12.
13. 14.
15. 6.

Lásd a'
felső 11.
Predic.
tiót.

a2. Kir.
23. 22.
b2. Kr.
35. 26.

c Kir. 20
k. 23. 25

d2. Kr.
35. 20.
&c.
2. Kir.
23. 16.
&c.

cieiben száll: Szabatkozik a' Neco K. hogy nem ő rejá indult; s' kéri igen, szálljon viszfza, mert az Assyria Királyra küldi őtet a' Jehova, ne egyelűen vészedelembe ő magát. De midőn ugyan nem szűnnék, hanem harcznak állana, a' Neco Nyilassi meg-lövöldözék őtet, a' Megiddo mezején, és halálos sebben esvén, haza vivék Jerusalemben, s' meg-hala a' hasonlíthatatlan jó Király, leges-leg jobb korában, *Uralkodásának 31-dik esztendejében, életének pedig 35-dik esztendejében.* Oh drága, oh szent, oh istenes jó kezdetnek váratlan szomorú kimenetele! Isten felő szent király, bezzeg ha valaki, te valál (Istennek úgy teczvé) a' szép és jó ősz-vénsegre méltó! De siet vala a' beszédében né hibázo meg-busult Isten, a' meg-ért nagy bűnököt meg-boszfzulni; s' az előt ragadá-ki őtet. Vallyon volté valaki, a' kinek abban a' nagy el-merűléseben, e' meg-síráthatatlan szomorú káron lelke meg-élet volna? Voltak: a' következik már.

II. Kik
íraták?

Egész Judáknak és Jerusalemnak népe sira, &c.] Három rendbéli Síratoí voltak e' jó Királynak: 1. Ihol az egész Judah és Jerusalemben. A' hol az egész szent értünk kell minden rend, minden hivatal, minden állapotbelieket, nem minden személyeket; mert találkoztak oly viszfza-aggottak-is, a' kik ezen kaczagtak, nem jajgattak, a' mint majd alább meg-értjük. 2. Jeremias: *Jeremiás-ú sírátá*, ugymond, *Joásiát*. Az a' Propheta volt ez, a' ki a' Bibliában lévő szent Könyveket, ugymint a' Propheciát és a' Síralmakat írta, mert ugyan ennek a' szent Királynak idejében-is élt, s' e'kor kezdte a' prophetálást, s' mint egy 18 esztendeig prophetált alatta. Harmadik rendbéli Sírátók az Énekes férfiak és aszszonyi állatok voltak, a' kik tudniillik a' nép között számossan valának. Ezeknek pedig nem tsak egynehánya, hanem mindnyájan síralmas énekkel síratták vala, ugymond, őtet, mind az énekes férfiak &c. De minémű síralomnak nemével kérlek?

III. Minémű síralommal?

1. Nagyságára nézve e' síralom felől azt ítéltetjük, hogy oly nagy volt, melyhez hasonlót a' szent Írás senki felet nem emlét, mert azt mondja, hogy egész Judah és Jerusalemben síratta; ísmét, hogy minden énekes férfiak s' aszszonyi állatok síratták. 2. Formája ennek, a' sírátókhoz képest, külömb külömb volt. Juda és Jerusalemben, zokogással, könyhullatással, mulo szoval, s' gyászszal síratta: Jeremiás így-is, s' bizonyos szerzett versekkel-is. Mellyek felől azt vélük némelylek, még

még a' miéink közzül-is, hogy a' Siralomnak könyvében, s' nevezet szerint a' negyedik Részben valok volnának azok, vévén a' 2. Kron. 35-dik rész. 25-dik verséből erre okot: *imé meg-vadnak*, ugymond, *iratván a' sirmak közör*: noha hihetőbb (a' mint nagyobb és jobb rész érti,) hogy el-vesztenek azok a' Sirmak, nintsen már emberek közöt az az irás. Az Enekes férfiak és aszszonyi állatok pedig, vagy hogy a' Jeremiástól szerzettet vóttek-fel énekekben, melyre láttatik-is a' *Vulgatus* Fordító nézni: *Jeremiás*, ugymond, *kiváltképpen kinek Sirmait minden Cantor férfiak s' aszszonyi állatok, a' Josiás halálán mind e' napig el-el-mondják*: vagy pedig magok szerztettek e'féle kelevess énekeket: azért adják ezt (toldalekul) többes számban hozzá (*ditta*) mondasokat; ez pedig ugyan az igék közör vagon, az ő Sirmakban. Mely Sirmakat két állapotjokról jegyez-meg: 1. Szokásban kelevess-ről a' Sido nemzetiség közöt, Mellyel azt akarja jelenteni, hogy fel-vóttek osztán azokat a' Sirmas énekeket, s' mindenűt énekeldegették. Mert ugyan régi szokás-is vala, a' nagy embereknek, mind az emlékezetes tselekedeteket, mind véletlen eseteiket, bizonyos versés ének-bé foglalni, s' ugy hirdetni azokat, s' hagyni emlékezetbē: mint *ám Mária a' Moses nényje*; *Debora*; *amā sereg aszszonyi állatok*; *a' Dávid győzedelmekor*; *Dávid önnön maga*; *a' Saul és Jonathán hadban veszésekor*, tselekedtenek, mely szokást még a' mi nemzetünk-is követ. 2. Jegyzimég e' Sirmakat *tartótságokról*, mind e' mái napig, ugymond, az az, mikor ezek iratnának.

De ez már Negyedszer a' kérdés: *Miért íraták ily igē?* Három okai voltak főképpen. Kettőt gondoltak Josiás felől: 1. *Ki volt ő magában*, s' mint lótt eseti. Ki volt? gyönyörűséges szép virágabeli, ékes termerű, nagy elméjű, istenfelő Ifju; ki egész szíven magát Istennek adta vala, kinek ritka példaju kegyeliségehez képest, semmitől nem kell vala kevesbé tartani, mint e'féle szerentsétlenségtől; im mindazáltal mint jár? &c. 2. *Ki volt ő nékiek?* az egész népnek, nevezet szerint Jerusalemb városának, egyetlen egy ékeség, Királja, Pásztor, irgalmas édes Anyja, mely ugyan meg-is emlittetik v. 26. *a' Josiás kegyelmességi* ugymond, *a' mint az Urnak törvényében meg vagon írva*, az az, azok a' jó téteményi, mellyeket alatta lévőivel tselekedet, nem valami vak buzgóságból, hanem az Isten Igéjébéli tanítások

Mos. 2k.

1 s r.

Sírak 5.

Sam. 1.

k. 18. 6.

C. és 2

k. 1. 17.

C.

iv. Mi-

ért?

szerint. Így mondom, mindenek volt ez a Király nekik: sőt idvésegekre is, eszközképpen ez tőt szert, holot ő előtte a' rut bálvanyozás buritotta volt el egészen országokat. 3. Gonosz jelenféget is vehettek ok e' Király el-költözéséből eszekben: mind azért hogy a' példákbol gyakrabban így láttak; s' mind kiváltképpen, mert nem volt oly titokban Istennek a' Chulda Propheta aszszony által oda fellyeb bé hozot választétele, hogy azt meg nem érthették volna: tudnia illik hogy e' szent jó Királynak el-takarítása után, a' felhőkig nevekedet sok istentelenségért majdan el-jön a' Babyloniai Király, a' várost meg-szálja, s' nagy hirtelen oly chlégre jutaja, hogy az irgalmas édes anyák a' tulajdon saját gyermekieket is meg-eszik, az után a' várost meg-vében Királyjokat is meg-fogják, kit meg-sententiázván, azonnal szeme láttára szerelmes édes magzatit, és Judáhnak minden Fejedelmet fel-mészároltatja, magának is osztán a' Királynak szemeit kitolatja, s' aczél bekoban s' tsintsérben vetteten őtet, örök gyalázatos fogságra viteti a' több néppel egyút Babyloniában: és hogy az Isten tisztelietinek ama' szentléges és szép helyét a' Templumot, a' gyönyörűséges szép Várossal egyút meg-dulartan e' fel-gyujtaja, s' el-égettet; és az isteni tisztelietnek nyakát szakasztaja, &c. Mellyeket mind ezeket, kiváltképpen az észle, de leg főképpen Jeremiás, mint ha már szemeivel nézte volna, úgy várta. E' gondolat jarta azért meg az ő sziveket, s' ez sirattatta ily köszönéggel s' keserveken (ha tsak ideig valo meg-illetődéssel is a' nagyobb részről) őket. Valóban méltán is, mert oly Királyjoktul váltanak-meg, a' kihez (mint a Sz. Lélek monda oda fellyeb) nem volt ő előtte hasonlo, &c. és a' ki az a' kori el-hanyatlós' utolsó veszedelemre juto állapotban, mint egy a' törésre alva, tartoztatta Istennek fel-lobbant tüzes haragját. Így immár az egész dolgot fundamentumbol értvén, meg-tanulhatjuk innen, hogy

Tanúság.

Midőn a' hasznos, jó, nagy emberek a' nép közzül el-hullanak, el-szedetternek; nagyon valóban olyanker minn sirni, és mit gyászolni.

Dispurálják eleitől fogva, ha midőn szerelmessink meg-halnak, szabadé siratni őket, vagy nem? Voltak is oly népek, a' kik akkor sirattak kedvesseket, mikor születettek, mikor pedig meg-holtak örültek.

1 Thess. 4. 13.

Ugy teczik az Apostol is tiltani láttatik az halottakon valo siránkozást.

zást. Miért-is írta ember, mert ha hiszi hogy jó helyre ment az ő szerelmessé, azon inkább örülni kell, a' mint Dávid cselekedet^d. A' d Sam. 2. ki felől tudhatná ember hogy el-kárhozott, vagy nagy kétség volna k. 12. v. felőle, azt bezzeg méltó volna írni, mint Samuel Saul^e, noha 19. 20. ebben-is az Isten tevése mellé kell inkább állani, a' mint Samuelt-is 26. c és Sam. Isten meg-szolicotta vala a' Saul íratásáról. 1. k. 16. az 1. 2. 3. 6. v.

Felelet. A' mi (leg elsőben-is) a' szent Pál mondását illeti, ugyan ottan vagyon arra a' válasz: *Ne szomorkodjatok*, ugymond, a' *megholtakon*; tudniaillik, a' *szerint, mint a' kiknek reménységek nintsen*, az az, a' kik pogány módon azt vélik, hogy a' halál által az övéiket el-vesztik. A' mi a' többit illeti, nem-is annyira őket íratjuk, (azokon kívül a' kik véletlenül esnek-el,) mint mi magunkat, hogy tőlök megváltunk, hogy illyen s' amollyan nagy kárt vallottunk benne, &c. Szabad azért, s' valoban csak illendő-is, hogy *Midőn a' hasznos, jó nagy emberek a' nép között el-hullanak, a' nép keservessen meg-sírassa és gyászolja.*

Okai a' Tanúságnak. 1. Tsak a' természetnek bé oltála-is alkalmazfént meg mutatja ezt, ámbár a' kára igyenessen ránk ne tartozzék-is; Mert gondoljuk-el, midőn a' szép nevendékeny virágzó ifjak, a' szolgálatra való jó emberek, &c. meghalnak, mint meg-indulnak a' szánakodo szívek rajta! Hát ha midőn a' természetnek indulatja a' kegyelem által meg-újul, bezzeg osztán a' kor a' keresztyén lelkek megolvadnak, a' mely ugyan parantsoltatik-is szent Pál által: *Síriatok* f Ró. 12. ugymond, a' *sírókkal*^e. 15.

11. Azeleitől fogván való szenteknek példái-is eléggé megmutatják ezt. *Abrahám az ő Sáráját, Jácob az ő Ráchelét, Joseph az atyáikkal egyetemben az ő szerelmes vén attyókat, az Izrael fiait az ő jó Moseket, Dávid még amaz ő vérére szomjuhozott Sault-is, és a' pártütésnek ama' fiát Absolont, Christus Urunk önnön maga-is Lázárt, a' hívek szent Istvánt, &c.* mely keservessen meg-síraták! Kik közöt a' Jákob fiainak síralmakat, istenfelő Pátriárcha attyoknak teste felet, oly igen nagyinak írja Moses hogy volt, jelesben az után, midőn már azzal Canahán földében a' Jordán vize mellé érkeztenek volna, hogy a' Cananæusok azt halván, a' helyet a' hol a' testet meg-állapodtak vala, *Egyiptus Síralmának* nevezték. *Szamár temetésnek* néminémű része, a' kit nintsen kinek írni, a' mint Isten a' Jehojakin ellen való fenyegetésében jelenti. 18. 19. Jer. 22.

111. Nagyob ezeknél az, hogy efele hasznos nagy embereknek halálok igen igen káros. Mert valamenyi haszon azoknak életekből ki-jöhet vala; minéművek a' tartás, táplálás, oltalom, gondviseles, tanítás, oktatás, &c. mind oda lesznek ilyenkor tőlünk. Dávid amaz ő Saulon valo siralmas énekében, (ki noha Istentől meg-vertetett Király vala) ezzel a' gondolattal indítja vala az Israel leányit annak meg-firatasára: *Israelnek leányi: sirásárok a' Saul, ki bársony ruhában jár-
rat vala titeket gyönyörűséggel, ki arany ékesiségekkel ékesgeti vala a' ti ru-
háitokat.* Hát a' honnan ezeknél-is több s' főb jok származnak, hiszem *vagy on ott oka a' sirásnak, a' gyásznek, &c.*

112. De mind leg nagyob, hogy ritkán jegyez jot, a' hasznos jo embereknek halálok. Mit mond Isten Esaiásnál: *A' kegyes és irgalmas emberek el-szedegetternek; senki nem vén eszében hogy a' gonosz előt vetet-
tetik ki az igaz.* Mikor a' madarak az ő szokot szállásokat rend ki-vül el-hadjak, s' máfóvá költöznek fészkekkel, &c. bizonyos számot tartottak reá, hogy annak a' helynek veszedelme következik, vagy föld-indulás, vagy más egyéb valami ártalmok miat. Tsak a' hangyák mikor lyikakból hordozoskodnak, sokszor jele hogy viz burítja-el fészkeket. Így mikor a' hasznos nagy emberek el-huldogalnak, gyakorta veszedelmes idők következnek utánna. Nem-is tsuda ez, mert az ily emberek az emberi társaságban *Eőrállók, sirásák:* Tuddé ha a' vigyázók el-esnek, mely váratlan úti-meg az ellenség a' várat. *Osztlopok* ^b *ők; gondoljuk-el, mikor a' háznak osztlopi dőlén-
gezni kezdenek; hiszem az épület-is nem sokára utánna megyen-
Pásztorok* ^c *ők; Pásztor nélkül a' nyáj tsak ottan hamar el-szelhed,
s' predára jut. Atyák* ^d *ők; midőn a' jo atyák el-esnek, kapóra kel-
nek a' jok, mind hogy a' fiak leányok nem mindenkor tudnak a' gond-
viseleshez, mind hogy sokszor nem-is lehet, az ág-is vonzza őket.* *Istápok* *ők; gondolja ha az Istáp az őregeknek, erőteleneknek ho-
nok alol ki-esik, meg nem tartozhatnak, hanem el-dőlnek, őszve-
romolnak. Ezeket értvén azért, ki nem vallaná már meghogy Mi-
kor a' hasznos nagy jo emberek a' nép közzül el-huldogálnak, vagy on va-
ban olyankor minn sirni, &c.*

113. Innen i. eléggé meg-érthetik, mint leg'enek-el a' dologbá amaz *indu-
lat nélkül valo, kő, töké emberek, kik efele siralmas esetekkel, hasznos*
nagy

nagy embereknek halálokkal, egy tsepnire meg nem hatódnak, hanem még tapsolnak ilyenkor, még a jó lakáshoz készítik hálokat, ez ilyeneknek szomorú Torjokban. *Epicurus rut disznai, Has istenüek!* Minéművek az istenfelő jósiás esetikor-is nem kevéssen voltanak, mint ezt Jeremiásnak s' Sophoniásnak predikációjokból észében veheti akar ki; kik nem hogy könyvet ejtetenek volna ily hasznos, ily szűkléges jó Királynak halálán, de még örülték vesztét, káromkodtak: kiváltképpen ama jó szülte, kik vallásokat csak az egy sovány szokáson, a' mellyet annyok tejével szoptak, szíjta-bé, magok szemekkel látták, hallották, fundálják, helyheztesik vala, meg sem fityóltván mit kívánjon Isten az ő szent igéjében: a' hol (ugy mondanak) meg-változtatá a' szokot isteni tiszteletet, a' szép rend tartásokat el-hagyatá, az isteneket el-hányá, új vallást hozá bé az országban (*maga ok és az ő atyai valának az újítók az el-múlt egynehány idők alatt, el-hagyván az Isten törvényét:*) ám észesbé tévé atyainál magát, s' szépen jára! Nyilván ezekért ölte-meg Isten őtet; hála légyen ő Sz. Felsőségnek. Bezzeg már szabadossan meg-térhetünk szokot vallásunkra, szokásunkra, &c. Ezen kohból valok ama szabadszákálra élni kíváno fiak s' leányok-is, kiknek ha valaha, akkor toszszan kedvek, a' mikor a' jó gondviselő, jól és istenessen nevelő, s' őket a' gonoszra nem ereszto' edes Szüléjeknek szemek hunyását érhetik, &c.

Phil. 3.
19.

2. Derék gondolkodóban ejthet e' *Tanúság*, csak volta képpen fontoljuk-meg, állapotunk felől minket. Nem érkezhetünk sokra, mivel az idő rövid, csak két s' három gondolkodással, szegény el-allyasodott, s' szintén séprejére szállot Magyarfág, öklýék elmédben, régi és máj állapotod: ki valál hajdan, s' ma ki vagy? Hajdan dicsőséges, és minden felé ki-terjedt, nagy hírvü nevü nép, kitől félt s' retteget *Napkelet* és *Napnyugat*: a' kinek barátságát, segétségét, oltalmát, a' volta' szomszéd Nemzetek közzül jobb, a' ki kaphatta: tellyes, bő, erős, hatalmas, Oroszlán szívü virágzó Nemzetség, valamelly felé fardultál, mindenütt szerentsessen s' diadalommal jártál! ma penigmár mire jutottál! mit szézegetem, s' a' nélkülül-is kelletnél több jajaidat mit többitem! szánja-meg az Isten! Bezzeg régenten nagy híres neves valál, mert Isten után, jó vitéz *Hunyadi Jánosid*, *Mátyás Királyid* (ki egy esztendőben két hatalmas Tsázarit győzött-meg)

meg) jeles Szilágyi és Ország Mihályid, Kenisi Pálid, Báthori Istvánid, s több sok effele, erős hatalmas, latott hallott szerentses Eóralloid, Oszlopid, Istápid, &c. Pásztorid, sőt édes Atyjaid voltak előtted: most már mivel el-fogytak, el-fogycz te-is majd, oda léfész, csak a' hired marad. Apellallak titeket, ötven, hatvan, herven esztendő s öreg emberek, csak a' miket ez előt, harmincz, negyven, ötven, &c. esztendőkkel értetek, azokhoz képest a' miket már ma láttok! Ihol a' régi Királyoknak, Vajdáknak, Fejedelmeknek, annál inkább az Uraknak neveket-is majd el-felejtjük immár! Ama' tós gyűkeres, hires neves régi Báthori Familia, melyből Vajdák, Fejedelmek, Királyok szarmaztanak, és a' mely majd hat száz esztendőkalat, a' Magyar Nemzetben virágzában volt, Fi ágon, tellyességgel el-fogya: Leány ágon egyetlenegy maradt, a' mi kegyelme: Ifju Aszszonunk BATHORI SOPHIA, kit Isten sok időkig szerentséssen éltesse, &c.

Bonfin.
Decad. 2
l. 3. ad
ann.
1063.

Ez halhatatlan emlékezű BETLEN nemzetséget támasztotta vala Isten, mind ily czondorlot állapotunkban-is vigasztalásul: meg is látogatá ő szent Felfége kegyelmessen ezek alatt az ő népét; de oh mely rövid ödömnökre, mert az-is a' mi sok bűncinkért hirtelen el-ényézfék, Fi ágon többire magva szakada! oh ditsire es, oh boldog emlékezeti BETLEN FEJEDELEM, (noha nem voltál bűn nélkül, ki-is az emberek között, a' ki mondhatná, tiszta az én szívem, &c.) ki gyózné a' te sok kegyelmességidet, s' hasznos tselekedetidet számlálni!

Páld. 20
9.

E' Fényes nemből való volt ez előttünk fekvő istenfélő, méltóságos Öreg Groff, s' egyszer-s' mind Fejedelmi ember BETLEN ISTVAN, ki-is e' nemzetséget valóbá meg-ékesítette. Ki lőtt légyen, mindé állapotiban, nagy emlékezeti, és derék n'elvű embernek-is gondot adna keltekeppen elő-beszélleni. Három rövid Határ közzé szorítja Sz. Pál a' keresztyéni életet, s' az Istennek ama' fel-virradó idűvezető kegyelmés egeszlen mondja kívánni rólunk, hogy máre az után a' szerint éljünk, úgy-mint: MERTÉKLETESSEN, IGAZAN, s' KEGYESSEN. Mértékreessen magunkhoz, Igazán felebarátunkhoz, Kegyesse Istenünk-höz. Jertek egy két gondolattal, emlékezzünk e' Pátriarcha Urnak mind e' három Jofzágok szerint való istenes maga gyakorlásfírol, s' életéről. A' mi Mértékletes életet illeti, mind ételeben, italában, öltözetiben, beszédiben, &c. s' mind pedig maga gyönyörködésében, s' egyéb indula-

Tit. 2.
12.

dulatiban, &c. az oly volt, hogy a' mint most e' metteklestlen világ állapotja vagyon, szabadon követésre való példa lehetet, magok a' Tanito rendek-is (magam *experientiajából* mondom) tanulhattanak magaviseleést tőle. Igaz voltát-is egyebekhez, ki ditsírheti eléggé? legelsőben-is Fejedelmihez annak idejében, hogy még a' maga vérét-is nem tekintette abban. Egyebekhez-is mindenkhez, nagyokhoz, kistsinyekhez: Uraságában, Gubernatorságában, és rövid de törvényes Fejedelemségében: úgy annyira, hogy (noha nem volt vétek nélkül) elő mert úgy hallom állani, s' tudományt tenni *Moseffel és Samueüel*: *Ha én valakinek ökrét el-vóttem, vagy szamarát, és ha valakin erőszakot tselekedtem, ha valakit meg-rontottam, tégyen bizonytságot rolla, &c. s' viszsa adom néki.* Az után-is penig annál-is inkább, e' jóságos dolgokban már ugyan emberkorban jutván. El kell hinni, hogy nem felettébb fok ember kiált utánna, hogy im emezemet amazomat, hatalmamsul, igaz törvény kívül, el-vótte, vonta, huzta. Szoljanak, tegyenek bizonytságot, magok a' jobbágyok, a' szegénység a' kik kőzöt alá s' fel-járt s' költ, &c. Sőt hogy immár *Kegyelmeiségéről-is* emlékezzünk, nem hogy ő vont volna másfokon, inkább ő adot egyebeknek, a' mivel emberi törvény szerént nem tartozot-is. Nosza Házában nevedet hú szolgái; nosza szegény Nyomorultak, szűkölködők; nosza SCHOLAK: ETSEDI, HUSZTI, FEJERVARI, &c. nosza Ecclesiák: NAGYSZOMBATI, ERSEKÜJVARI, KOLOSVARI, &c. VARADI szép TYPOGRAPHIA, s' legutolban, a' Magyar Bibliának öreg formában ki-nyomtatására hagyot szép KÖLTSEG, &c. szoljatok, ez irgalmas Atyátnak *Kegyelmeiségét* Ti hirdesétek s' hadgyátok örök emlékezetben! Mely végre-is soha semmi jóvedelminek tizedét, maga *ufusára* hasznára né tartotta, akar mely nagy szűkölégi érkeztek-is; hanem éppenféggel mind e'féle *jóitellben* mentenek azok. Hát ha az isteni Szolgálatban való nagy *buzgóságáról* (mely a' KEGYESSEG már) az idő szollanunk engedne! Mely igen szerette az Istent! mint felte ő szent Felleget csak leg kisebb dologban-is meg-bántani! A' *magán való* éjeli nappali Kőnyörgésekben, idvességes jó Kőnyveknek figyelmetessen való olvasásiban, a' lelki elmélkedésekben mely fáradhatatlan; a' *kőzönységességekben* mind kőnyörgésekben, predikáció halgatásokban ha-

Mos. 4. b
16. 15.
Sam. I.
k. 12. 3.

Ionlatosképpen minémű serény, minémű áhétatos és alázatos: Őlé-
 vén többire mindenkor első a Sz. Gyülekezetekben való jövetelben,
 s a ki-menetelben gyakrabban utolsó; úgy annyira, hogy még az
 ellenkező felek között is sokaknak tsudálkozásokra, némellyek-
 nek pedig irigységekre is volt az ő szép isteni féltelme. Oh igyefo-
 gyot Magyar nemzet! oh nyomorult Erdély! menyiszer állot e' szent
 jámbor törésre, menyiszer viaskodot tettetted Istennel, töredelmes buzgo imád-
 ságiban! nem is fogamat nélkül hiddjed, noha talám ingyé sem vizsgál-
 tad. No ez ily jó, ily irgalmas, istenfélő szűkléges Oszlopunk is el-
 esek már mellőlünk! tőlünk immár ez is oda vagon! Ihol mindjárt,
 mind e' jók felől továbbá való nagy reménsegeket jó nagy Isten föld-
 ben tészük, remetjük! Hiszem könyhullatásokat kívánnak ezek, s
 még pedig bőveket tőlünk! Es hogy haa' nagy kegyelmű Ur Isten,
 megint újabb vizálgatást nem támasztot, nem hagyot volna, mostan
 Székben ülő Kegyelmes Urunkban; és az ő Nőga Fényes Házában (mellyet
 ő szent Fellege, az ő nagy nevéért, nyomorodot népének vizálgatála-
 fara, inkább inkább plántáljon fundáljon-meg, terjeszzen jobban job-
 ban, fedezgesse, nagy hosszú időkre szaporogasson, és avagy csak
 e'ben kitsiny boldogságunkat erőssítse meg:) készen azt kíván-
 hatnok, a' mit a' keferedet Propheta ama' szomorúságos állapotban
 Jer. 9. 1. régen: *Oh vajha valaki a' mi fejünket vizekké változtatná, és szemeinket*
könyhullatásoknak kútféjévé, hogy éjelen nappal siratnók el-fogyot édes nem-
zetségünk Ő állóinak, Oszlopainak, Istápinak, Pásztorinak, sőt sze-
relmes Attyainak el-esékeket, el-fogyásokat! Noha bizony ez aránt-
is valóban elegyes az örömünk, a' vizálgatásunk: mert gonosz, ál-
nok, istentelen a' mi életünk. A' meredeki rut háládatlanság Iste-
nünknek e' nagy kegyelmessége ellen, a' nagy békételenség, az ide-
gen szivek, ellenek való sok átkok, gonosz kívánságok, intselkedé-
sek, más felől meg a' sok irgalmatlanság, kegyetlenségek, telhetet-
lenségek, a' maga haszna keresés, a' köz jora nem igyekezés, &c. felő,
bizonyyal igen felő, hogy okot ne adtanak legyen az igaz itéletű
Istennek, hogy ez egyetlen egy vizálgatlo reménsegedről is hálá-
datlan magad felejtet nép, téged meg ne foszszon! Mert ne hizelkedjél
egy tseppet is magadnak: tekints ez idejében igen fényes BETLEN
NEMZETSEGET; CZ a' szép zöld Borostyán, mely ki-terjedt szép
 ágas

ágas bogas; tős gyúkeres, erős hatalmas, híres neves vala! s' im 35
 vagy 40 esztendőök alatt, oh siralmas dolog! el-hirvada, el-asza! Hát
 ha még tovább néz! Gonosz jelenfég-is szokot ez ily nagy emberek-
 nek el-esékekben lenni; gyakrá tsak a' jövendő nagy gonosz előtt való
 el-szedegettetés, az ily halznos nag' embereknek halálok. Hallottál
 már erről eleget: Od magad ne te légy a' pelda. Enné ijesztek senkit,
 hanem tsak serkengetek, de vajki álhatatlan e' mi kis jó szerentsénk,
 úgy bizzunk hozzá! Mert azon kívül-is a' miket mondek, tekints-el
 akar mely felé. *Észak* nem igen szeret: *Napnyugat-is* tsak Isten tudja
 mint vagyon hozzánk: *Napkelet* pedig s' *Dél* gyűlöl; ha Isten nem vi-
 gyázna, tsak az egy puszta testünkkel hagyna, s' azzal-is keserves rab-
 ságra! Mikor még Isten a' Judah nemzetére, az el-szánt rettenetes
 romlásf színtén el nem érkezettette volna, sok jelekkel serkengeté a'
 népet: mindjárt 2-dikban Jeremiásnak egy *szájjal Északra álló forro* Jer. 1. 13
fazakat mutat, s' azzal ábrázolá a' siető veszedelmet: *Mit lácz*, mond
 Isten, Jeremia? *Forro fazakat látok*, ugymond, *melynek szája Észak felé*
vagyon, s' mond az Ur réá: *Észak felől jó a' veszedelem a' földnek minden*
lakosira. Jo nagy Isten, *Napkeletre* áll nekünk e' forro fazék! könyörül-
 jón a' könyörületes Isten rajtunk! Mikor az Ísrael s' Judah nemzeté-
 nek, az Assyriai s' Babyloniai fogság előtt való állapotjokat szemlélem
 és gondolom, abban mint valami aczel tükörben előven láttatom én
 magamnak, nemzetünknek felelmes állapotjat nézni. Uram ked-
 vez a' te népednek! A' kinek Isten elmét s' eszer ador, e' feléket bő-
 vön vehet eszében. *Vadnak hát nyilva bővön, a' mik minket ez Urban ké-*
mult istenfélő URNAK temetése felett keserveffen meg zokogtathainak.

Bő könyhullatásokat kívánnak ezek tőlünk. De *Minéműveket?*
 Nyilva nem elégtégessek erre az egy puszta természet szeriek, mellyek
 magokban sem joknak, sem gonosoknak nem mondathatnak;
 hanem több-is kell még ezekhez; *OKOSSÁK* tudni-illik, ha talál-
 tathatnának: *Okos tiszteletünket* kívánja nekünk Isten, jól tudjátok.
 Oh vajha ilyenekkel is egyelithetnők siralminkat! ha mindenestül
 nem-is, de bizsonnyal nagy részént vagy el-fordítanok, vagy pedig
 meg-könnyyitenők a' jövendő nagy veszélyeket. De kerlek, *mit o-*
dások az olyan könyhullatások? A' mellyeket nem tsak a' természetbéli
 meg-illetődés, hanem kiváltképpen a' magunkban szállás, bűneink-

Okos
 Köny-
 hullatá-
 sok.
 Rom. 12.
 1.

69. HARMADIK PREDIKACIO.

nek felkeresése (leg főképpen a' mellyekkel az Istent felingerletük, hogy az Oszlopokat, Istápokat, Dajkákat, &c. ki-fzedegesse, közzülünk) meg-elmérése ejtené velünk. Kérhetőed ismét, valyon mellyek lehetnek azok? Tsak a' főveket számlálom.

1. Mikor Óráloinknak felettéb sokat tulajdonitunk, az az, az Isten székiben ültetjük őket. Ez veszté amaz egyébként-is veszni indult Herodes Királyt. Ez penig a' fenyegetődzésnek idején esik leg gyakrabban meg: midőn azokra a' nép semmit avagy igen keveset indul, ahoz bizván hogy derék jó gondviselőjök vagyon. Ezért fenyegeté Isten a' Juda nemzetét, (a' mellyet hamar végben-is vin) *Esai. 3. 1* ásnal: *Szűnjetek meg* ugymond, *az emberben való bizakodástól, kinek lelke az orrában vagyon, &c.* Mert imé az Ur a' Seregeknek Ura, el-vészi *Jerusalemből és Judábból a' támaszt és a' táplálót, &c.* oly tiszteket mondja hogy ad nekik, a' kikhez nem fognak bizhatni. Oh nem szenved *Esai. 4. 2.* Isten társot a' ditsőségekben: *En vagyok a' Jehova, az én ditsőségemet másnak nem adom.*

2. Mikor nékik érdemlet betsülleteket meg nem adjuk, őket az *2. Tim. 2* Apostol intése ellen, könyörgésünkben Isten kegyelmes őrizetiben nem ajánlyuk, hanem inkább gyűlöljük, gonoszt kívánunk nékik, szoljuk, rágalmazzuk, szidjuk, átkozzuk; holot tiltva vagyon, a' *Mos. 2. k* tiszteket ne átkozzad, és a' te népedben lévő Fejedelemnek gonoszt ne mondj. *22. 29.* főt vezedelmekekre practicalunk-is sokszor. Ugy gondolkozzunk *Sol. 8. 2. 6* főle, hogy Istenre, kinek *Helytartoi, Vizei* ők e' földön, ő felségére háromlik ez a' gyalázat és utálság; azt mondja vala Isten régenten a' *Sam. 1.* Samuelnek: *Nem téged utált vetet-meg e' nép, hanem engemet, ne utal-b. 8. 7.* *kadjam rajtok.* Ada ugyan Királyt nékik, de törül, Samuelt el-vévén közzülők: kit az után nem sokára a' tiz kőrmőkkel-is fel-vájnak *Sam. 1. k* la mind egyébkor, mind kiváltképpen amaz utolsózi keserves szorulásokban, melyben kívánt Királyjok véletlen el-is veszté? *32. r.*

3. Az egyéb minden fele bűnöknek meg-érése minden rendekben; úgy hogy már fellyeb nem mehe-ni. Mely 1. a'kor vagyon, mikor annyira ment a' dolog, hogy immár az orczáknak meg keményítése bizonyít mindenek ellen; mikor a' rusnya sűrű bűnöket már ingyen sem fedozik, hanem szentelenül még kérkednek azokkal, mint a' Sodomaiak. Es e'képpen (mely már a' 2-dik,) tellyeséggel meg-vakulván, úgy meg-kemé-

keményedtenek, oly kővekké lőtenek (a' mint ama' keferűségekkel epefzteret Propheta panaszkodik) hogy akar mint *verje is Isten Jer. 1. 3. őket, de nem sájn, nem érzik, &c.* Mely állapotban, mivel csak a' bizonyos vezedelem vagyon hátra; az Isten a' jo őrállokat, az ő haragját engesztelő, könyörgésekben fáradhatatlan igaz hiveket, a' törésről elszedi; és mint egy *Pellában*, a' veszni tért Jerusalemből ki-iktatdogálja. Így az első világi szent embereket, minek-előtte a' vizőzön eljönne: Így Jákobot, Josephet, &c. a' támadando kegyetlen Pharaohnak dühösége előtt: Így Josiást, kinek idejeig már Sidolágban mindé rendeknek izórnyű istentelenségek szintén a' felhőkig ér vala! úgy anyira, hogy noha ő lelki serénységgel semmit el né mulata, valamivel a' meg-haragut Istennek, rettenetessen lobogo busulását oltani tudja vala; *de mindazáltal meg nem szűnik az Ur az ő haragjának rettenetes busulásától, &c.* Mivel azért e'fele meg-ért rettenetes bűnök el-érkeztették az időt, melyben már Isten ki-támadjon, &c. elsőben is a' hasznos jo embereket, az ővéit ragadozza ki: a'képpen tselekedvén mint az eszes gazda a' gyuladásokban, ki leg először is az ő drágáb kintsét kapdossa ki a' tűzből; s' ottan mindjárt a' vezedelem butitsa-bé a' pártútó istenteleneket.

Ezekre s' több e'felekre kellene ám gondolkodásinkat vetnünk, (mert nekünk, noha nem akarjuk érteni, mind így vagyon dolgunk: ezeket kellene meg-ésménnünk magunkban; ezekért kellene nem annyira a' romlástul féltünkben, mint hogy ily jo, ily irgalmas édes Istenünk ellen véteztünk ily igen) ezekért kellene mondom, sürű könyveket orczáinkon le-folytatnunk. Ezek lennének az *Okos Könyvullatásink*. Oh mint meg-is illetődnék a' könyörülő Istennek Lelke ezekkel! Mikor ama' *Mária és a' Sidok, a' Lázárnak halálán Jan. 11. (kinek egyébként jól vala dolga) oly keferűessen sirnának* Jesus Urunk előtt, úgy meg-jár a' keferűség az ő szentséges béleit, úgy meg-elek az ő szent szive rajtok, hogy meg nem tartoztathatta magát, hanem *maga-is el-fakadtott sirva, s' ám fel-is támasztá azt, a' kit az ő lelkek kíván vala, noha már meg-is szagossodot vala.* Az Izrael fiaira mint fel-gerjedt vala az Istennek tüzes haragja, amaz idő nap előtt való tőle el-pártolásért! hogy nem kíván vala már e' rut nyakas néppel többé egyút járni: *Nem megyek-fel közöttetek, mert kemény nyakú nép Mos. 2. k*

Ef. 38. 1. *vagy te*; de meg-elmérvén bűnőket, mihelyt keferű gyáltra adák magokat, ám mindjárt meg-könyörűle rajtok: Ezechias Király, halálos betegségekben, *Okos Könyhullatásával* megnyit használa? nem vágá-
2. 3. v. el Isten életét a'kor, hanem *tizenöt éfszendőkkel* meg-meg-hozszab-
Kir. 1. k. béra. Hasonlatosképpen e' Josias Király, kinek Isten az ő szent
22. 1. 1. könyvéből érteltére adván a' Sidoknak szörnű bálványozások ellen
Öt. v. való sentenciáját, ám ugyan *el-olvada a' lelke*, a' nagy ijetség miat, ru-
 háit keferűségében meg-szaggatá, és ez *Okos Könyhullatásokra* adván
 magát, a' Jehova Istenhez élek kegyelemert. Mint jára? Azt izené
 Isten neki, hogy el-hozza mind azt a' gonofzt, az ellen a' hely és an-
 nak lakosi ellen; de mint hogy ő nem vőtte a' dolgot nagy észre, ha-
 nem meg-felemlot, az Urnak haragját halván, s' penitentiás keferves
 siralomra ad a' magát: ő vele nem lártatja-meg azt a' veszedelmet,
 hanem annak előtte őtet koporfojában szállítja. Nekünk-is néta-
 lám, ha így tselekednénk, hasonló jo válaszung érkeznek: és ha
 külfő Ofzlopink, Oltalmink el-dőlengzenének-is, az Isten minden
 gyanánt lenne nekünk; meg-is éreztetné ő szent Felfége idejében
 velünk, a' mivel az Apostol lélekben ditsekedik: *Ha Isten velünk, ki-
 tróda ellenünk?* Oh Uram kedvezz a' te népednek, indits-fel lelkein-
Rom. 3. ket *ez keferűségre*: te-is a' vigasztalással ofztán ne késsel, *Vigaszta-
 3. 1.* lásznak Isten!

2. Cor. Te penig (hogy már szavamat térítsem, s' beszédemet bé-fejez-
1. 3. kém) *Tekéntetes és Nagyságos Grof Ur*, mind ezeken már által-men-
 tél; Kitől majd meg-is válunk s' vég boltsunkat veszfűzük: Te az
 örök nyugvátra mégy; mi a' mig Isten minket-is ki-szollit, e' buval
 bánattal tölt, s' minden gonofzban bé-merült álhatatlan világban
 maradunk!

Nem utolfo világi boldogságnak tartatott eleitől fogva, Haza föld-
 dőn meg-halni; vagy ha az nem adatott, avagy tsak a' magájéival ott
 temetkezhetni. Ennekokáért a' régi szent Atyák, nevezet szerint
Mos. 1. Jakob, Joseph, tsak tetemeket-is (lelki ábrázolás-is lévén ebben)
1. 50. v. eleiknek Temető helyekben kivánták takaríttatni. Sok buval,
 gondal, szomorú változásokkal farasztator, faggattator *Grof*, ihol
 Isten meg-adra érned, *Kegyelmes Urunknak* szívét úgy igazgatván,
 hogy a' mely Haza szűlt, fel-nevelt; fel-emelt, abban legyen el-temet-
 teté-

tetéfed, halhatatlan emlékezetű *Bátyáddal*, és néhai nagy reménlő-
gű *Fiáddal*! Valóban csak meg-keferítette vala ama' jámbor vén Pá-
triárchának jákobnak egész életét, az ő édes Josephének nyavalyás
veszése, a'kor mondja volt nagy keferűségében: *Sirván megyek a' ko-* *Mos. 1. k.*
porfóban az én fiamhoz, de valamennyi vala a' keferűsége, öröme két *47. 28.*
annyi lőn, hogy e' *Fiát* élni halhatá, kiváltképpen hogy szemeivel *és 46. 30.*
is meg-láthata. *Tenéked* méltóságos *Fejedelmi Ember*, ez a' boldogsá-
god-is már meg vagyon: mert ezentúl testben, a' föld kebelében,
vélek lélsz; lélekben pedig már menyben régen együtt-is vagy
vélek, együtt örülsz az *Abrahám* kebelében, a' mi édes *Atyáknak há-* *Ján. 14.*
zában, melyben sok lakások vadnak, mely örömetet senki el-is nem vé- *2. és 16.*
szí töled. *22.*

Nofza azért sok bu látor, keferves sok szenvedésekkel gyalu-
lodor nagy *Ur* Test, Szent Lélek lako *Templuma*: nofza igaság szere-
tő, isteni szolgálatban telhetetlen buzgo Nagy Ur; mértékletes tiszta
életnek, drága alázatosságnak, s' szelidségnek *Példája*: nofza árva-
kon, özvegyeken, igyefogyottakon meg-eső könyörületes *Szív*;
Nyomorultaknak irgalmas édes *Gyámola*; Scholáknak, s' *Ecclesiák*-
nak ritka példájú kegyes *Fautora*; minden rendeknek, nagynak, ki-
tsinynek, illendő tiszteletének *Meg-adoja*, meg-betszülője; siralmas
maradékidnak *Kívánsága*, el-felejtethetetlen *Sohajtsága*; Jobbágyidnak
s' Szolgaidnak nem Ura, hanem édes *Atya*, *Pasztora*; Nofza, nofza,
nékünk nagy siralmunkra, s' szívbeli gyászunkra, induly örökös
Házadban, szoros gyászos Boltodban! Nofza Szent Lélektől meg-
szenteltetett, sőt immár menyben örvendő léleknek áldot lako *Sá-* *Solt. 116.*
tora, meny utolsó nyugodalmadban; mert igen sok kegyelmességét tse-

kedet te veled a' Jehova; s' nyugodjál ott tsendessen, miglen el- 7.

jövend a' te és mi édes Idvezitőnk, ama' nagy Ítélet
napjára, Amen!

V E G E.

Rk 4157/1983

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADEMIÁ
KÖNYVTÁRA

Es. 38. 1. *vagy te*; de meg-elmérvén bűnőket, mihelyt keferű gyaltra adák magokat, ám mindjárt meg-könyörűle rajtok: Ezechias Király, halálos betegségében, *Okos Könyhullatásával* megnyit használa? nem vágá-
2. 3. 6. v. el Isten életét a'kor, hanem *tizenöt észendőkkel* meg-meg-hoíszab-
Kir. 1. k. béta. Hasonlatosképpen e' Josias Király, kinek Isten az ő szent-
22. 11. 6. v. könyvéből értetelére adván a' Sidoknak szörnű bálványozások ellen való sentenciáját, ám ugyan *el-olvada a' lelke*, a' nagy ijetség miat, ruháit keferűségében meg-szaggatá, és ez *Okos Könyhullatásokra* adván magát, a' Jehova Istenhez eské kegyelemért. Mint jára? Azt izené Isten neki, hogy el-hozza mind azt a' gonoszt, az ellen a' hely és annak lakosá ellen; de mint hogy ő nem vőtte a' dolgot nagy észre, hanem meg-felemlot, az Urnak haragját halván, s' penitentiás keferes siralomra adá magát: ő vele nem láttatja-meg azt a' veszedelmet, hanem annak előtte őtet koporsojában szállítja. Nekünk-is néte-lám, ha így tselekednénk, hasonló jó válaszuk érkeznek: és ha külfő Ofzlopink, Oltalmink el-dőlnegeznének-is, az Isten minden gyanánt lenne nekünk; meg-is éreztetné ő szent Fellege idejében velünk, a' mivel az Apostol lélekben ditsekedik: *Ha Isten velünk, kitröda ellenünk?* Oh Uram kedvezz a' te népednek, indits-fel lelkeinket ez keferűségre: te-is a' vigasztalással osztán ne késsél, *Vigasztalásnak Istene!*

Rom. 8.
3. 1.
2. Cor.
1. 3.

Bé-re-kezés. Te penig (hogy már szavamat térítsem, s' beszédemet bé-fejezem) *Tekéntetes és Nagyságos Grof Ur*, mind ezeken már által-montél; Kitől majd meg-is válunk s' vég boltsunkat veszfűk: Te az örök nyugvára mégy; mi a' mig Isten minket-is ki-szollit, e' buval bánattal tölt, s' minden gonoszban bé-merült álhatatlan világban maradunk!

Nem utolsó világi boldogságnak tartatott eleitől fogva, Haza földön meg-halni; vagy ha az nem adatott, avagy tsak a' magájéival ott temerkezhetni. Ennekokáért a' régi szent Atyák, nevezet szerint *Mos. 1.* jakob, Joseph, tsak tetemeket-is (lelki ábrázolás-is lévén ebben)
1. 50. v. eleiknek Temető helyekben kivánták takaríttatni. Sok buval, gondal, szomorú változásokkal farasztator, faggattator *Grof*, ihol Isten meg-adá érned, *Kegyelmes Urunknak* szívét úgy igazgatván, hogy a' mely Haza szűlt, fel-nevelt, fel-emelt, abban legyen el-temet-

teté-

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Inches
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
8

PREDIKACIO.

36

etű Bátyáddal, és néhai nagy remén-
keferítette vala ama' jámbor vén Pá-
letét, az ő édes Josephének nyavalyás

keferűségében: *Sírván megyek a' ko-* *Mos. 1. k.*
mennyi vala a' keferűsége, öröme két *47. és 48.*
alhatá, kiváltképpen hogy szemeivel *és 46. és 50.*

ágos *Fejedelmi Ember*, ez a' boldogsá-
t ezentúl testben, a' föld kebelében,

már menyben régen egyyüt-is vagy
im kebelében, a' mi édes *Atyáknak há-* *Ján. 14.*
nak, mely örömedet senki el-is nem vé- *2. és 16.*
22.

keferves fok szenvedésekkel gyalu-
lako *Templuma*: nofza igaság szere-

en buzgo *Nagy Ur*; mértékletes tisztá
s' szelidfégnék *Példája*: nofza árvá-

ottakon meg-eső könyörületet *Sziv*;
s *Gyámola*; Scholáknak, s' *Ecclesiák-*

ra; minden rendeknek, nagynak, ki-
c *Meg-adoja*, meg-betsúllóje; siralmas

ejthetetlen *Sohajtása*; Jobbágyidnak
a édes *Atya, Pásztor*; Nofza, nofza,

szivbeli gyászunkra, induly örökös
todban! Nofza Szent Lélektől meg-

en örvendező léleknek áldot lako *Sá-* *Solt. 116.*
ban; mert igen fok *kegyelmeseget tse-* *7.*
agodjál ott tsendessen, miglen el-
dvezirónk, ama' nagy Itélet.

s, Amen!

G E.

4157/1983

AGYAR
YOS AKADÉMIA
NYVTÁRA

